

TÁRSASÁG A
SZABADSÁGJOGOKÉRT

ÉVES JELENTÉS

2021

TARTALOMJEGYZÉK

3	Beköszönő
5	SZABAD-díj 2021
7	#TöbbKötÖssze
9	A környezetünket védő aktív polgárok mellett állunk
10	Új irodákat nyitunk az országban
13	Akik nélkül nem menne
14	Gyűlölet helyett emberi jogokat, érvénytelen kérdések helyett elfogadást
17	A TASZ válasza a járványhelyzet állami félrekezelésére
19	A legkiszolgáltatottabbakért a járványhelyzetben is
22	Választási Jogi Program - már az Előválasztás alatt is
24	Megvédtük az aktív polgárok jogait is a járvány idején
27	Segítjük a szülőket a járványhelyzetben
30	Az egészségügyi dolgozók mellett is kiállunk
33	Dolgozunk azért, hogy egy gyereket se emeljenek ki a családjából szegénység miatt
34	Kiállunk a szociális intézményekben élő emberek jogaiért!
36	Küzdünk az információ szabadságáért
40	Sajtószabadság
42	A közösségi média szabályozása
44	Együtt írjuk Budapest drogstratégiáját
45	Gyógyászati kannabisz – sorozatot indítottunk a jó gyakorlatokról
46	Alapvető jogok védelmére hivatott intézmények – Mire megyünk velük?
49	Fontos események <ul style="list-style-type: none"> Budapest 100 Civil-díj Pride
50	Képviseljük a Pegasus-ügyben megfigyelteteket
52	Megvédjük az állampolgárok magánszféráját
53	2021 számokban

BEKÖSZÖNŐ

Az éves jelentésbe kerülő köszöntő írásakor találkozik a múlt és a jövő. Egyszerre vesszük számba az elmúlt év sikereit, nehézségeit és örömeit, miközben legalább fél szemmel már a jövőbe tekintünk. Végiggondoljuk, hogy mi vár ránk, hogyan fogunk tenni a jövő évben azért, hogy egyre inkább egy szabad, bátor és egyenlő országban éljünk.

2021 több szempontból hasonlított 2020-ra. Ebben az évben is túl sokat volt a csapat távol egymástól, idén is több tervünket kellett újragondolni a világjárvány miatt. Rengeteget foglalkoztunk 2021-ben is a koronavírus járvány miatti korlátozásokkal és intézkedésekkel. A jogsegélyszolgálatunkhoz beérkező, a járványhoz kapcsolódó kérdések száma elérte az ötezret, folyamatosan készítjük és frissítjük a weboldalunkon a tájékoztatókat, amiket többszázren használtak tájékozódásra. Emellett több, a járványhoz kapcsolódó témában is kiálltunk az alapvető jogok mellett. Az egészségügyi dolgozóknak jogsegélyt és az eljárásokhoz mintadokumentumokat kínáltunk, amikor a kormány a járvány közepén változtatta meg a jogviszonyukat. Negyven szervezettel közösen nyílt levéllel és petícióval igyekeztünk felhívni az államot arra, hogy hatékony intézkedésekkel védje meg a mélyszegénységben élőket a járványtól. Fontos elismerés volt számunkra, hogy a megfeszített munkánkat díjazták. A legnagyobb hatású projekt Civil-díjjal azok a társaink, akik pontosan értik, hogy milyen civilként dolgozni.

Sikereket értünk el a hazai és nemzetközi bíróságok előtt. Az állam átlátható működése feletti örökös egyik fontos

célunk. Több pert indítottunk, és megszereztük az oltási tervet. Egészen az Európai Bíróságig mentünk, hogy kiderüljön mi áll abban a jelentésben, ami az uniós pénzből pocskék közvilágítást felszerelő Elios Zrt. pénzfelhasználásával foglalkozik. Bíróságon védjük meg a Menedék Egyesület jóhírnevét, amit a közmédia sértett meg. Az ügy fontos lépés az államilag meghurcolt civil szervezetek védelmében. Idén is számos perben álltunk ki a szabad sajtó és az aktív polgárok mellett. Családokat, szülőket képviseltünk, amikor az állam megsértette a jogait, elszakította tőlük gyerekeiket, semmibe vette a döntési szabadságukat.

Egész évben nem lankadt a figyelmünk. Mi voltunk azok, akik felhívták a figyelmet arra veszélyes törvényre, ami legalizálja a fiktív lakcím létesítését, megágyazva a voksturizmus néven ismert választási csalásnak. Tavaly is számos önkormányzati rendeletet böngészünk végig, hogy elérjük a szegényeket indokolatlanul sújtó rendelkezések törlését. Folyamatosan monitorozzuk a szélsőséges szervezetek megmozdulásait, és azt, hogy az állami szervek, a rendőrség megfelelően lép-e fel a veszélyes csoportokkal szemben.

Bár sokszor kellett a munkánkat újratervezni, mert számos, előre nem látott jogsértés merült fel, mégis maradt erőnk, hogy a hosszú távú céljainkért dolgozzunk. Ezek közül az egyik legfontosabb, hogy egyre több szabad és bátor ember vegyen részt aktívan a közéletben. A regionális programunkban azért dolgozunk, hogy az általunk ismert jogi lehetőségeket és praktikus eszközöket sikeresen adjuk át ország-

szerte szervezeteknek, polgároknak. Idén megnyitottuk az első regionális irodánkat Pécsen. Szegeden és Debrecenben jogsegélyszolgálatot indítottunk. Rengeteg civil szervezettel és polgárral vettük fel a kapcsolatot, országszerte már 13 témában tartunk szakmai műhelyeket.

Az előttünk álló 2022-es év egy sima választási évnél is izgalmasabb lesz. Sokan gondolják úgy, hogy az előválasztás után van valódi esély a politikai változásra. Talán még többen gondolják úgy, hogy sok lesz a bizonytalanság. Az izgalmaknak biztosan nem lesz vége a tavaszi választással. Mi, a TASZ részéről azt ígérhetjük, hogy következetesek és hajthatatlanok maradunk. Mindig ott leszünk, ahol szükség van a jogvédelemre. Akkor végezzük igazán jól a dolgunkat, ha egyszerre tudunk az aktuális helyzetre reagálni, abban megvédeni az értékeinket, a polgárok jogait és következetesek maradni. Ehhez szükséges, hogy előre felkészüljünk a lehető legtöbb helyzetre. Ez zajlik most: készülünk arra, hogy milyen átalakítások érhetik a jogrendszert és az intézményeket, hogy a választás után lehet egy viharosabb, akár erőszakos tömegtüntetéssel járó időszak. Az sem fog meglepetésként érni bennünket, ha a politikai változás elmarad.

A járvány során megmutatott alkalmazkodási képességünk következetességgel párosul. Ahogyan eddig is mindig, ugyanazokat az elveket és jogokat fogjuk számon kérni bárki is kerül hatalomba. Jogvédőkre minden helyzetben szükség van, ezt ismerték fel alapítóink is 1994-ben. Minden rendszerben, még a leginkább demokratikus rendszerben is szükség van azokra, akik függetlenül számon kérik a hatalmat, kiállnak azok mellett,

akiknek sorsát nem kíséri sem részvét, sem figyelem. Következetesek maradunk, mert mi abban hiszünk, hogy nem csak ki lehet, ha nem ki is kell állni az igazságtalanság, a jogtipró törvények ellen, de ezt csak hitelesen, vagyis a másokon számon kért elvek magunkon való számon kérésével lehet.

Következetesnek kell maradunk azért is, mert hosszú még az út oda, hogy legyen Magyarországon is egy stabil, és széleskörű aktív polgári közösség. Mi abban hiszünk, hogy akkor lehet Magyarország sikeres, ha sokan vagyunk, akik részt veszünk a közös ügyek megvitatásában és eldöntésében, ha sokan vagyunk, akiket érdekel a politika annyira, hogy véleményt is formáljunk róla, ahol sokan érezzük: van hatalmunk számon kérni a döntéshozókat.

EGYENLŐ. BÁTOR. SZABAD. Ezekben az értékekben hiszünk.

Meggyőződésünk, hogy csak akkor lehetünk igazán sikeres ország, ha minden polgár egyenlő jogokkal és esélyekkel rendelkezik. Ha nem dől el sorsunk végérvényesen a születésünk pillanatában.

Ezekért a célokért fogunk dolgozni 2022-ben is a bíróságokon, a szakmai műhelyeinken, a jogsegélyszolgálatunkon, és a kampányainkon keresztül. Budapesten és egész Magyarországon.

SZABAD-DÍJ 2021

„Azt szeretnénk, ha a jelöltek egytől egyig éreznék, hogy hálásak vagyunk nekik. Sokszor szembesülnek nehézségekkel, mi ezt szeretnénk ellensúlyozni azzal, hogy ma este őket ünnepeljük.”

Kapronczay Stefánia

Minden évben különleges nap számunkra, amikor megünnepeljük a SZABAD-díj jelöltjeit és átadjuk a díjakat, hogy elismerjük azokat a bátor embereket, akik egy szabadabb Magyarorszáért dolgoznak. Idén kilenc rendkívüli embert, kilenc rendkívüli történetet ismerhettünk meg. Van köztük, aki a Balaton-partot védi, más a szabad kultúráért küzd, és vannak, akik a járvány alatti megalkuvásmentes helytállásukért lettek jelöltek. Máshonnan indultak, más célokért küzdenek. Egy valami közös bennük: reményt adnak, hogy érdemes nemes ügyekért küzdeni Magyarországon.

Abban hiszünk, hogy ha elmeséljük és felhangosítjuk azokat a történeteket, amikben emberek kiálltak az igazukért, küzdöttek a közösségük jogaiért, nem féltek szembeszállni a hatalommal, akkor ezek a történetek másoknak is erőt és

inspirációt adhatnak. Szeretnénk, ha azok a történetek lennének hangosak, amelyek cselekvésre inspirálnak, amik arról szólnak, hogy bárki létrehozhat valami fontosat, valami rendkívülit.

Ilyen történet volt az 2021-es jelölteké: **Ignác Judité, Fedorkó Boglárkái** és az **Ame Panzh-é**, ami felületet ad a roma fiataloknak, hogy szabadon beszélhessenek az őket körülvevő közönről és gyűlöletről; **Bukovszki Andrásé**, aki azért áll ki, hogy a Balatont szerető embereknek maradjon még valami a tópartból; **Juhászné Papp Laura Ediné**, aki nem hagyta annyiban, hogy a mozgáskorlátozott embereket figyelmen kívül hagyják a dunakeszi vasútállomás felújításakor; **Szalay Anna Lillái**, aki eléri, hogy a fiatal nőt, az influenzert és a modellt is lássuk benne és senki ne intézze el annyival, hogy ő egy Down-szindrómával élő lány; **Dr. Szijjártó Lászlói**, aki kiállt azért, hogy az egészségügyi ellátórendszer hibáit a járvány idején ne hallgassák el; és **Sztojka Ediné**, aki ápolóként a koronavírus miatt magára öltött szkfanderben tapasztalhatta meg, hogy milyen, amikor nem néznek rá gyanakvóan a bőrszíne miatt.

„Hiszünk a nyíltságban, az átláthatóságban, a közösségi gondolkodásban, mindez a mai Magyarországról egyre kevésbé mondható el. A közösségük alapértékei a szabadság, a nyitottság és mindenekelőtt a humánus. Az is a dolgunk, hogy bátrak legyünk, ezzel példát mutatva, hogy lehet, sőt kell merni, mert más nem merhet helyettünk.”

Csató Kata képviselte a Freeszfe Egyesületet, akik bátor kiállásukkal elnyerték a zsűri díját.

„Arra jöttünk rá, hogy nekünk szivárvány-családoknak is muszáj tennünk valamit azért, hogy a hazánk szabadabb, elfogadóbb, klasszabb hely legyen. Lehetne létezni a saját buborékunkban, lehetne inkább a gyerekeinkre koncentrálni, de épp a gyerekeink miatt kell beleállni ebbe, muszáj tennünk azért, hogy egy jobb kedvű, nyugodtabb, élhetőbb és elfogadóbb országban nőhessenek fel.”

Pál Márton, aki elindította „A család az család” kampányt, és ezzel elnyerte a közönségdíjat.

„Az álmok hajtják előre a gyerekeket, és egy olyan támogató környezet, akik hisznek abban, hogy képesek ezt elérni. Hinni a saját álmainkban, az a valódi szabadság. Ezért mi a Csörögi Tanodában hiszünk a gyerekekben, hogy szabadabb döntést hozhassanak a jövőjükéről.”

A BOOKR Kids különdíját a Csörögi Tanoda munkatársai, Hárs Nóra és Kalina Yvette vehették át, akik hátrányos helyzetű gyerekeknek segítenek az iskolai tananyag elsajátításában és képességeik játékos fejlesztésében, programokat szerveznek számukra.

A SZABAD-díj 2021 támogatói

444.hu, Brit Nagykövetség, BOOKR Kids, PekSnack, Búza Kriszta – Kitchy Design, Velényi Réka és Sike Balázs – Sike Pince, Hitka Viktória és egy anonim adományozó

Köszönjük!

#TÖBBKÖTÖSSZE

Az elmúlt 30 évben hozzászoktunk, hogy egymással ellenséges táborokra bontják a társadalmunkat. Hogy a politikusok és választott képviselőink azt hangsúlyozzák, mi az, amiben mások vagyunk: hogy más a bőrszínünk, más gondolunk a világról, vagy éppen más szeretünk. Az elmúlt években azt tapasztaljuk, hogy soha nem látott szintet ért el a gyűlöletkeltés, amit a már 12 éve kormányon lévők előszeretettel használnak. Az elmúlt évek kormányzati kommunikációját az idegengyűlölet határozta meg, 2020-ra pedig egyértelművé vált, hogy bárkiből lehet céltábla, ha a hatalom érdeke úgy kívánja. Az ország vezetői nyilvánosan megbélyegzik és kirekesztik azokat, akik más gondolnak és akiket nem tartanak elég értékesnek. Ők akarják megmondani, hogy mi a család, mit jelent magyarnak, vagy éppen kereszténynek lenni hazánkban.

Szerintünk fontos, hogy az emberek felismerjék, hogy a kirekesztés mára politikai eszköz lett, és ezzel a tudással vértessék fel magukat a gyűlöletkeltő megnyilvánulások ellen.

Úgy látjuk, hogy csak társadalmi összefogással érhető el, hogy megálljt

parancsoljunk a politikailag motivált kirekesztésnek és gyűlöletkeltésnek. Annál is inkább, mert a jövőnkéről van szó, arról, hogy milyen országban fogunk élni az elkövetkező évtizedekben, hiszen a gyűlöletkeltés hosszú távon mérgezi a társadalmat. Mi hiszünk egy országban, ahol mindenkinek helye van, és abban,

hogy erősebbek vagyunk, ha megosztottság helyett közösen dolgozunk a problémák megoldásán. Ezért 2021. június 4-én a Nemzeti Összetartozás napján #TöbbKötÖssze címmel kampányt indítottunk **Nagy Zsolttal**, a TASZ nagykövetével. A kampányhoz készült film operatőr-rendezője a Kosuth-díjas **Erdély Mátyás**, az Oscar-díjas Saul fia operatőre volt. A kampány részeként információkat és eszközöket nyújtottunk az állampolgárok részére, amikkel felvértezve hatékonyan tudnak tenni a gyűlöletkeltés ellen, és ki tudnak állni a leghétköznapibb helyzetekben is azok mellett, akiket indokolatlanul támad a hatalom. A kampányhoz levélküldő akció társult, amelyben a csatlakozók **Áder János** köztársasági elnök részére juttathatták el nyílt levelünket, melyben azt kérjük, ne hallgasson, és ne maradjon tétlen a kormányzati szinten szított gyűlöletkeltéssel szemben. A kiküldők számára exkluzív hírlevelet indítottunk, amiben három hetente értékeket, érzéseket és érveket adunk a kirekesztés és a gyűlöletkeltéssel szembeni kiálláshoz.

Október 23-án ismert emberekkel együttműködve a közösségi média felületeinken mutattuk be, hogy milyen sokféle módon érinthet minket a kirekesztés, és hogy milyen széles a jó gyakorlatok, pozitív megoldások lehetőségtára.

Erre az alkalomra két magyar művészeti projekttel, a Delka-val és az Olovka Studio-val közösen megalkottunk egy pólóból és egy kitzűzöből álló

csomagot, amivel bárki bárhol elmondhatja:

Több köt össze minket, mint ami elválaszt.

Emellett novemberben #kössükösze néven adománygyűjtő maratont indítottunk, ahol nagyköveteink kézzel kötött alkotásaikkal gyűjtöttek nekünk támogatást.

Hisszük, hogy mi tehetünk azért, hogy megtörjük az elmúlt 30 év szokásait, hogy most olyan választási kampányban kelljen megmérettetni magukat a politikusoknak, ahol legfeljebb a gyűlöletkeltés ellen való felszólalás lehet eszköz, a kirekesztő mondatok semmiképp. Mert a hatalmon lévők feladata, hogy megteszteltesék a nemzeti egységet, hogy elősegítsék a társadalmi egyenlőséget, hogy mindannyiunkat képviseljenek.

2022 után mind ebben az országban fogunk élni, így rajtunk is múlik, hogy mivé tesszük. Itt az ideje, hogy végre elhiggyük:

Létezik olyan Magyarország, amelyben mindenki otthon érezheti magát.

Fotó: Nagy Tavak Koalíció / Járdány Bence

A KÖRNYEZETÜNKET VÉDŐ AKTÍV POLGÁROK MELLETT ÁLLUNK

Korábban is nagy számban érkeztek hozzánk olyan jogsegélyek, amelyek arról szóltak, hogy a polgárok helyi ügyekbe szeretnek volna beleszólni. Az elmúlt évben azt láttuk, hogy ezek egyre nagyobb számban kapcsolódnak a természet- és környezetvédelemhez.

Több tucat olyan ügyünk volt 2021-ben, ami ebbe a körbe sorolható. A Fertő tóért fellépő **Nagy Tavak Koalíció** és a Velencei-tavat védő **Alba Natura Civil Alapítvány** is megkeresett bennünket. Mindkét szervezetben olyan elkötelezett polgárok vannak, akik környezetüket szeretnék megóvni a pusztulástól és tisztítástól. A tapasztalatok szerint az állami szervek nem nyitottak arra, hogy a környezet védelméért tevékenykedő civileket bevonják a döntéshozatalba: ha vannak is közmeghallgatások vagy véleményezések, azok sokszor manipulatívak, kiüresítettek.

Nekik is, és másoknak is tudtunk olyan eszközöket adni, amellyel tehetek a környezetük védelméért: a közérdekű adatok igénylése, a közérdekű bejelentések és a közigazgatási per mind olyan eszközök a környezetükért fellépni szándékozó polgárok kezében. Ezek az eszközök mindenképpen alkalmasak arra, hogy felhívják más emberek vagy éppen a sajtó figyelmét a problémákra, és lassítsák a romboló folyamatokat, még ha nem is feltétlenül képesek is meg-

állítani a természetet az üzleti érdekek oltárán feláldozni kész hatalmat.

A célzott jogi segítségnyújtás mellett felvettük a kapcsolatot kifejezetten zöld ügyekben aktív civilekkel, és elkezdtük azt feltérképezni, hogyan tudunk számukra hatékony jogi háttérrel nyújtani a saját küzdelmeikhez. Nem csak a környezetet védjük ezzel, hanem támogatjuk azokat a bátor és aktív polgárokat is, akik hajlandóak tenni mindannyiunk természeti környezetéért.

Azt látjuk, hogy a bátorság nem veszett ki Magyarország polgáraiból és azt tapasztaljuk, hogy a környezet védelme egyre fontosabb számukra. Az elmúlt bő egy évben mindent megtettünk azért, hogy e bátor polgároknak az összes jogi eszköze meglegyen a jog- és érdekérvényesítéshez. A kérdés, hogy ez a bátorság és tudás össze fog-e érni, és kialakul-e egy olyan rendszerkritikus civil társadalom Magyarországon, amely reagál a hatalom környezetet és társadalmat károsító szándékaira.

ÚJ IRODÁKAT NYITUNK AZ ORSZÁGBAN

2020-ban elkezdtek kiépíteni a Budapesten kívüli jelenlétünket, és személyes jogsegélyszolgálatot indítottunk Pécsen és Debrecenben. 2021-ben tovább folytattuk Regionális Programunk keretében a vidéki elérhetőségeink megerősítését, így már a szegediek számára is elérhetővé vált a személyes jogsegély.

Fontos célkitűzésünk, hogy Budapesten kívüli irodákat nyissunk, hogy így is hozzájáruljunk a demokratikus részvétel növekedéséhez és ahhoz, hogy közéleti kérdésekben minél több jogtudatos polgár nyilvánuljon meg. Úgy látjuk, hogy célzottabban van szükség a jogi segítségre, a jogtudatosításra Budapesten kívül, emellett számunkra is fontos, hogy jobban megismerjük az itt élő emberek problémáit és keressünk ezekre a problémákra az alapjogokkal összhangban lévő megoldásokat.

Első Budapesten kívüli irodánk megnyitását egy kutatás alapozta meg, a helyszín meghatározása során sok különböző szempontot kellett figyelembe vennünk. A kiválasztási folyamat eredményeként 2021 márciusában Pécsre esett a választásunk.

Tavasszal a járványhelyzetre tekintettel online formában működött a jogsegély, nyár óta azonban személyes jogi tanácsadásra is van lehetőség. A dél-dunántúli régióban eddig több mint 40 esetben nyújtottunk jogi segítséget. Változatos témákban kerestek

bennünket Pécsen kívül Kaposvárról, Szekszárdról, Dombóvárról is. Adtunk jogi tanácsot gyülekezési joggal, közérdekű adatigényléssel kapcsolatban, foglalkoztunk gondnokság alá helyezésével, gyermekkiemeléssel össze-függő kérdésekkel, de a Covid-19 járvány kapcsán hozott szabályozással, döntésekkel kapcsolatban is kérték a segítségünket a hozzánk forduló polgárok.

Vidéki jelenlétünk kapcsán célunk az is, hogy a tenni akaró, aktív, demokratikus

értékeket valló emberek cselekvését és egymáshoz, illetve a TASZ-hoz kapcsolódását segítsük. További célunk az is, hogy a helyi civil szervezetekkel együttműködjünk. A pécsi irodánk megnyitójára meghívtuk a helyi civil szervezeteket, hogy közelebről is megismerjük egymást, feltérképezzük a lehetőségeket az együttműködésre, és megtudjuk, miben számítanak tőlünk támogatásra. Pozitív tapasztalat, hogy több civil szervezet is megkereste már a helyben lévő munkatársunkat.

2021-ben is szerveztünk műhelyeket szerte az országban, melynek számtalan célja volt. Igyekeztünk, hogy az állampolgárok eszközöket és tudást kapjanak, illetve osszanak meg egymással arról, ha közösségükben, településükön felmerül egy probléma, akkor hova fordulhatnak, mit tehetnek. Fő célunk volt az állampolgárok jogtudatosítása, tájékoztatása

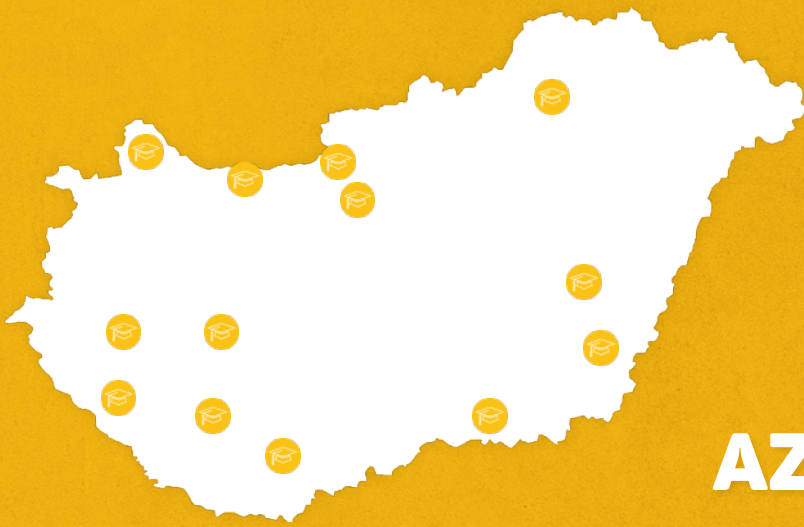
jogaikról és lehetőségeikről, melyek segítségével változást érhetnek el környezetükben.

További célunk volt az is, hogy a civil közösségek és szervezetek tovább erősödjenek. Ezért tartottunk olyan műhelyeket is, amelyek kifejezetten érdekérvényesítő és közösségfejlesztő csoport-

toknak szóltak. Ide sorolhatjuk például a kommunikációs stratégiáról és eszközökről, a közösségi oldalak szervezeti használatáról, illetve a kisebbségi csoportoknak az egyenlő bánásmódról szóló műhelyeinket.

2021-es évben 16 műhely foglalkozást tartottunk az ország legkülönbözőbb pontjain, például Pécsen, Miskolcon, Mosonmagyaróváron, Nagykanizsán és

Komáromban. A Covid-19 járvány miatt a műhelyek majdnem fele online valósult meg, ami sok szempontból nem szerencsés, viszont ennek köszönhetően a legkülönbözőbb településekről és élethelyzetben élők (kisgyerekes anyukák, mozgásukban korlátozott emberek) tudtak a foglalkozásokon részt venni. Emiatt azt tervezzük, hogy online műhelyeket a későbbiekben, hosszú távon is szervezni fogunk.

MŰHELYEINK AZ ORSZÁGBAN

A TASZ sok és egymástól nagyon eltérő témákkal foglalkozik a jogvédelem területén, és ez nincs másképp a nyitott műhelyek kapcsán sem. Témáink közül az állampolgári aktivizmust támogató Helyi aktivizmus 1x1 műhelyünk az egyik leghangsúlyosabb, ahol az állampolgárok hétköznapi problémáira kínálunk jogi megoldásokat és olyan eszközöket, amelyek segítségével változást lehet elérni.

Hisszük, hogy a kritika alapja a tudás, vagyis ahhoz, hogy egy témáról kiforrott véleményünk legyen, tudásra és információra is szükségünk van. Ehhez viszont sokszor külön kérni kell az információkat és adatokat, például közérdekű adatigénylés formájában.

Ezekben a témákban is indítottunk műhelyeket aktív állampolgároknak, újságíróknak. Továbbá szerveztünk eseményt a homofób törvény miatt kérdésektől zsongó pedagógusoknak, kommunikációs stratégiáról informális csoportoknak, az irányadó életkor betöltése utáni óvodában maradásról óvodás gyerekek szüleinek, gondnokságról fogyatékossgal élő gyerekeket nevelő szülőknek, és az egyenlő bánásmódról kisebbségi csoportoknak.

A jövőre nézve továbbra is fontos célkitűzésünk a Budapesten kívüli jelenlétünk, láthatóságunk, jogsegélyeink megerősítése, és műhelyeink folytatása, illetve a következő regionális iroda megnyitása.

AKIK NÉLKÜL NEM MENNE

A TASZ évről-évre gyarapodó önkéntescsapata számos területen segíti a szervezet munkáját. Az ő „láthatatlan”, de nélkülözhetetlen munkaóráikra támaszkodunk a háttérkutatások elvégzésekor, a fordításokban vagy a videóink feliratozásában csakúgy, mint rendezvényeink lebonyolításakor, vagy jogsegélyalkalmaink meghirdetésében.

Önkéntesek segítenek abban, hogy a kiadványaink vagy közösségi média felületeink ne csak hasznosak, hanem mutatósak is legyenek, hogy a SZABAD-díj jelöltek és az ügyfeleinket méltó portréban mutathassuk be. Önkéntesek dolgoznak a kezünk alá adminisztratív vagy hatalmas monotonitást igénylő feladatokban. Önkéntesek segítenek a tüntetések monitorozásában vagy a rendezvények megörökítésében, a fordítószoftver karbantartásában, és az angol nyelvi lektorálásban.

Az önkéntességnek viszont vannak korlátai, hiszen ezek a mi nagyszerű és elhivatott támogatóink is dolgoznak vagy tanulnak, sokszor családot tartanak fenn, vagy más kötelezettségekkel rendelkeznek. Ezért a TASZ csapatában megérett a gondolat, hogy *egy hosszabb távú, fix elköteleződéssel járó, heti 10 órás együttműködést, egy teljes tanéven átívelő gyakornoki programot indítsunk.*

A program hatalmas érdeklődés mellett, többszörös túljelentkezéssel indult. A három sikeres gyakornokot többkörös felvételi beszélgetés során választották ki maguknak a projekt munkatársak, és az ősz folyamán már meg is kezdték a közös munkát.

Kiemelt szempont volt számunkra, hogy a gyakornokaink folyamatos mentorálás

és visszajelzések mellett tanulhassanak és érdemi, értelmes, a jogsegélykérő ügyfeleink számára közvetlenül is hasznos szakmai munkába kapcsolódhassanak be. Ennek elsődleges terepe az e-mailes jogsegélyezés lett, hiszen itt a kollégák védőkötelékével biztosítva, valós élethelyzetek és jogi problémák megoldása a feladat.

A gyakornoki program ösztöndíjas. Folyamatos fejlesztése mellett abban bízunk, hogy a TASZ évről-évre hatalmas szakmai fejlődési lehetőséget tud biztosítani a tehetséges, de kevésbé jó vagyoni helyzetű, kisebbségi származású, vagy más szempontból marginalizált csoportok ifjú jogászainak is, hogy ők is hatékonyan védhessék az emberi jogokat.

GYŰLŐLET HELYETT EMBERI JOGOKAT, ÉRVÉNYTELEN KÉRDÉSEK HELYETT ELFOGADÁST

Amikor a TASZ hosszabb távú stratégiáját, éves tevékenységeit tervezzük, immár több éve számolnunk kell az állam által szervezett gyűlöletkampányok lehetőségével. Nagyjából az is előre látható, hogy mely sérülékeny embercsoportokkal szemben indulhat egy-egy ilyen kampány.

2020 elején szemtanúi is lehettünk a börtönkártérítésekre és a szegregáció elleni fellépésre felépítendő romaellenes kormányzati kampány megindításának – a járvány kisszámú pozitív hatásának egyike, hogy éppen a járvány miatt nem volt módja a kormánynak ezt a gyűlöletkampányt kiteljesíteni.

2021 nyarának elején azonban váratlanul elkezdtek keményen fellépni a pedofil bűnelkövetőkkel szemben. Ismerve az orosz LMBTQI+-ellenes kampányt, a kezdetektől biztosak lehettünk abban, hogy a magyar kormány sem tervez mást, mint hogy egyenlőségjelet tegyen a pedofilok és az LMBTQI+ emberek közé. Az elejétől fogva tudtuk, hogy a gyerekeket megrontó pedofilokat lépésről lépésre fogják összemosni az LMBTQI+ emberekkel – **pedig a gyermekek ellen elkövetett erőszakot még véletlenül sem szabad összekeverni azzal, amikor felnőtt emberek egymás iránti vonzalma a kölcsönös szereteten alapul.** Ezek a lépések azonban váratlanul hamar bekövetkeztek (talán nem függetlenül az időközben szárnyra kapott, a kormánynak kellemetlen Pegasus-ügytől,

ami szintén sok feladatot adott nekünk idén): még el sem fogadta a parlament a pedofilokat célzó törvényjavaslatot, az máris kiegészült a homo- és transzfób rendelkezésekkel.

Amilyen óriásira fújta a kormány a gyűlöletkampányt, jogi értelemben annyira gyenge eszközöket választott hozzá. A jogszabályokat olyan pontatlanul fogalmazták meg, a tényállásokat olyan elnagyoltan találták ki, hogy valós jogi korlátokat ezekkel alig emeltek a „homoszexualitás megjelentésével” szemben. Épp elég azonban az a közvetett hatás, ami a társadalom jogkövetkezményektől való, sok esetben megalapozatlan félelmére alapoz. A TASZ jogsegélyszolgálatát azonnal elárasztották az aggódó könyvtárosok, tanárok, színházak levelei, akik mind arról

érdeklődtek, milyen retorzió éri majd őket, ha LMBTQI+ tartalmakat jelenítenek meg. Ugyanígy érkeztek a kérdések az LMBTQI+ emberektől, akik attól féltek: az új szabályok a létezésük jogát is elvitatják. **Első lépésben ezért részletes tájékoztatót készítettünk, amiben végigvettük, hogy jogi szempontból hogyan értelmezhetők az új szabályok, és milyen tényleges következmények fűződnek hozzájuk.** Ebben igyekeztünk megnyugtatni mindenkit, hogy a jogszabálynak aligha lehet közvetlen jogi következménye, és arra is felhívtuk a figyelmet, hogy az egész társadalmat óriási felelősség terheli, mert a jogszabály épp annyi tartalommal fog megtelni, amennyire a közösségünk betartja. **Közben részt vettünk a júniusban a Parlament előtt tartott, tízezres homo- és transzfóbia elleni tüntetés szervezésében is.**

Sajnálatos, hogy egy ilyen, súlyosan alaptörvénysértő jogszabállyal szemben nem lehet közvetlenül az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezni – ezért **az ombudsmanhoz fordultunk részletes beadványunkkal, tételesen levezetve, hogy az egyes rendelkezések mennyiben alapjogsértők, és kérve, hogy az alapjogi biztos forduljon az Alkotmánybírósághoz a jogszabály megsemmisítése érdekében.**

Időközben a kormány népszavazást is kezdeményezett. A kérdésekkel azt a narratívát erősítették, hogy az LMBTQI+ emberek fenyegetést jelentenek a gyerekekre. **Úgy döntöttünk, hogy**

mind az öt kérdéssel szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtunk be a Kúrián.

A beadványokban úgy érveltünk, hogy a kérdések sértik az egyértelműség követelményét, egy részük kifejezetten a gyermekek szabad tájékozódásának korlátozására irányul, valamint az LMBTQI+ emberekkel összefüggő társadalmi kérdések tabusítása, megbélyegzésük is sérti az Alaptörvényt, amely az emberi méltóság részeként a szexuális irányultságot is védi.

Nagy sikerként éltük meg, hogy októberben a Kúria, az emberi méltóság védelme mellett kiállva, megtagadta annak a kérdésnek a hitelesítését, ami úgy szólt, hogy „Támogatja-e Ön, hogy kiskorú gyermekek számára is elérhetőek legyenek a nemátalakító kezelések?” A Kúria úgy döntött, hogy ez a kérdés azért nem hitelesíthető, mert a népszavazás nem irányulhat az Alaptörvény megváltoztatására, márpedig bárhogy is válaszol egy érvényes népszavazáson a többség erre a kérdésre, mindenképp az Alaptörvény módosítása válna szükségessé.

A Kúria a másik négy kérdést átengedte, így ezekkel a döntésekkel szemben 2021. év végén az Alkotmánybírósághoz fordultunk – egyúttal készülve arra is, hogy a 2022-es választási kampányban is számítanunk kell az LMBTQI+ emberekkel szembeni kormányzati hergelés folytatására.

A TASZ VÁLASZA A JÁRVÁNYHELYZET ÁLLAMI FÉLREKEZELÉSÉRE

Az elmúlt 12 évben már sokan tapasztalták meg saját bőrükön, hogy az államban egyre kevésbé lehet bízni: a gránitszilárdságúnak mondott szabályok valójában gumiból vannak, a hatóságok megbízhatatlanok, az állami szolgáltatások rossz minőségűek, ha egyáltalán elérhetőek. Aki tehetette, megtanulta az államtól minél függetlenebbül élni az életét. A járványhelyzetben azonban nem tudjuk függetleníteni magunkat az államtól, a mindennapi életünkre alapvető hatással van az, hogy a kormány mennyire hatékonyan teljesíti a járványkezelő, tájékoztató feladatait.

A járványhelyzet kezdetén érthető volt, hogy a kormány nem tudott kiérlelt, jól követhető, minden élethelyzetet lefedő és mindenki számára érthető szabályokat alkotni és nem ment zökkenőmentesen a polgárok tájékoztatása sem. De sajnos ez az azóta eltelt két év alatt sem változott lényegesen. Kapkodás, utolsó pillanatra hagyott szabályalkotás, értelmetlen, önmaguknak ellentmondó rendelkezések, utasításokban, körlevelekben megfogalmazott szabályok – továbbra is ez zajlik.

Ma bejelentenek valamit, holnap megcáfolják

– legyen az új szabály, információ a kötelező oltásokról, a karanténról vagy az oktatásra vonatkozó szabályokról.

Az iskolákban teljes a káosz, az egyik intézményben így járnak el, a másikban úgy. A gyakran újból meg újból karanténba kerülő gyerekek kiesnek az érdemi oktatásból, a gyerekekkel otthonmaradó szülők nem kapnak táppénzt, miközben a szabadságkeretüket is rég kimerítették már. Az egészségügyet katonai rendszerű igazgatás alá vonták, az egészségügyi dolgozókat a szolgálati jogviszonnal, majd a felmondási tilalommal lehetetlen helyzetbe hozták. A kórházakban úgy halnak meg a betegek, hogy a hozzátartozóik nem tudhatnak róluk semmit. A várólisták csak nőnek és aki nem tudja kifizetni magának a PCR teszt költségét az sokszor kiszorul az ellátásból. Pereskednünk kellett az oltási tervért, hozzáférhetetlenek a részletes járványadatok, a vakcinák hatékonyságáról sem tudhatunk meg biztosat. Az oltási program toporog, épp a leginkább rászorulóknak nem kapnak érdemi segítséget.

A járvány korábban ismeretlen helyzeteket és szabályokat hozott. A TASZ-nak rendkívül kényes kommunikációs szerepben kellett helytállnia: egyszerre volt szükség az új szabályok gyors értelmezésére és az emberek közérthető tájékoztatására; a szabályok értékelésére, hogy azok mennyiben állják ki a jogállamiság próbáját; és hogy watchdogként felszólaljunk az állam mulasztásai, jogellenes lépései ellen. Közben olyan komplex szabadságjogi kérdésekben kellett véleményt formálnunk, mint például a védőoltás kötelezővé tétele. Számtalan nyilvános megszólalásunkban a gyakran hisztérikus közhangulat ellenére igyekeztünk tartani magunkat a közérthető, jogilag megalapozott, értékalapú tájékoztatás elveihez.

A TASZ hiánypótló jogtudatosító tevékenységével valamelyest pótolni tudta az állami tájékoztatás elmaradását; információs oldalainkat százezrek használják, jogsegélyszolgálatunk pedig sokezer egyedi kérdést válaszolt meg. Eközben folyamatosan számon kérjük a járvány jogállami kezelését közérdeklődő adat-igénylésekkel és jogi eljárások indításával. Így hamar az a helyzet állt elő, hogy **a legtöbb járványhelyzettel kapcsolatos kérdésben a TASZ vált a fő hiteles, közérthető, gyakorlati segítséget is nyújtani tudó információforrássá.** A gyorsan változó környezetben és szabályok közepette az anyagainkat folyamatosan frissítjük, az ügyfeleinktől és a hatóságoktól érkező visszajelzések, gyakorlati tapasztalatok alapján is. Így nemcsak az aktív, jogtudatos polgárokat érjük el, tájékoztatóink mindenkinek segítenek, akik a járványhelyzet idején a legalapvetőbb kérdésekre keresnek megbízható válaszokat.

A LEGKISZOLGÁLTATOTTABBOKÉRT A JÁRVÁNYHELYZETBEN IS

A 2020-ban kezdődő koronavírusjárvány és az azzal párhuzamos korlátozások a társadalom legkiszolgáltatottabb rétegeire sokkal erősebb hatással voltak, mint másokra. A koronavírus a szegénységben élők körében jár a legsúlyosabb következményekkel, hiszen rosszabb egészségügyi állapotban és higiéniai körülmények között élnek régóta, mint a többségi társadalom.

Ráadásul a lezárások, korlátozások különösen hátrányos helyzetbe hozták azokat a családokat, akiknek sem anyagi, sem más tartalékaik nem voltak, így a munkahelyvesztés azonnali egzisztenciális katasztrófához vezetett náluk.

Ez a hatás a járvány kitörésétől kezdve előre tudható volt, terepmunkás kollégánk mini-kutatása Borsod-Abaúj-Zemplén megyében pedig csak megerősítette ezt a feltételezésünket. **Ezért már tavaly a kormányzathoz és illetékes szerveihez fordultunk, hogy tegyenek célzott intézkedéseket a hátrányos helyzetű családok megmentése érdekében.**

Azt kértük, hogy nyújtsanak rugalmasan felhasználható krízistámogatást az önkormányzatoknak, amelyből a szükséges védőfelszereléseket (fertőtlenítőszer, maszkok, kesztyűk), infrastrukturális beruházásait (ételhordók, ivóvíztartályok, stb) és (rendkívüli) települési támogatást (lakbértámogatás, közüzemi díjak átvállalása, gyógyszer-támogatás, internet-előfizetés a távoktatásban résztvevő hátrányos helyzetű gyermekek családjainak, eszköz-támogatás, stb) nyújthatnak a rászoruló lakosaiknak. Kértük továbbá, hogy biztosítsanak ingyenes tesztelést, egészségügyi ellátást a kistélepléseken is.

Ahhoz, hogy a tömegesen elszegényedő családok és gyermekeik ellátása ne nehezedjen végletekig az önkormányzati intézményekre, szükséges egy azonnali, jövedelemplótló juttatás a rászoruló családoknak. Azt is kértük, hogy hosszabbítsák meg az egész Európában legrövidebb ideig járó foglalkoztatást helyettesítő támogatást, és emeljék ennek összegét.

Emellett készítettünk egy minta-beadványt is a kistéleplések önkormányzatainak, nemzetiségi önkormányzatainak és civil szervezeteknek, hogy panaszoka és közérdekű bejelentéseket tehessenek a megyei népegészségügyi osztálynál, segítséget kérve a védekezésben.

2021 elejére aztán elérhetővé váltak a koronavírus elleni védőoltások, ettől kezdve azért küzdöttünk, hogy – többek között – az átoltottsági adatok nyilvánosságra kerüljenek, és az oltási kampányból kiszoruló tömegek számára is elérhetőek legyenek az oltások.

Miközben nyár elején bejelentette a miniszterelnök, hogy mindenki, aki igényelte, be van oltva és átállhatunk a készenléti oltásra, addig mi egyoldalú levelezést folytattunk az állami hatóságokkal, a miniszterelnökséggel és más minisztériumokkal, hogy elérjük: oltóbuszos kampányokkal vigyék helybe az oltást a rászorulóknak számára, és közben a járvány egyéb olyan negatív következményeiről se feledkezzenek meg a hatóságok, amelyek a hátrányos helyzetű családokat érintik. Ritka válaszaikban a felelős szervek arról értesítettek minket, hogy a falvakba varrógépeket biztosítanak a maszkvarráshoz, illetve hogy a családtámogatási rendszerrel segítik a rászoruló családokat.

A félrebeszélő kormányzati szervekkel el-

lentétben civil partnerszervezeteink nyáron oltási kampányba kezdtek, hogy az álhírekkel elbizonytalanított polgárokat személyesen győzzék meg.

„Tudnotok kell, hogy személyesen én is mind a két oltást felvettem; nemcsak én, hanem a családom is. Látjátok, kutya bajom, jól érzem magam. Ahol ennyi gyerek van és ilyen közösség van, egyetlen egy esélyetek van arra, hogy védelemet szerezzetek mindenféle veszteség nélkül, hogy ha fölveszitek az oltást” – magyarázta az oltás jelentőségét az „Oltass, hogy élhess” civil kampányban egy önkéntes szervező egy családnak az oltás jelentőségét. Őket ezzel meggyőzte: a civil segítő tabletjén azonnal regisztráltak.

A civil kampányban az önkéntesek 164 településre mentek el, személyesen beszélgettek minden családdal, így több mint 13 ezer hátrányos helyzetű, addig félreinformált, vagy internet hiányában a regisztrációtól elzárt embert sikerült regisztrálniuk.

A kormányt viszont hiába kérték a civil szervezetek, egészségügyi szakemberek és már a Magyar Tudományos Akadémia elnöke is arra, hogy tegyen végre hasonló, célzott és hatékony intézkedéseket a mélyszegénységben élők oltáshoz juttatásáért. A kormány és az illetékes szervek másfél éve nem reagálnak az ezzel kapcsolatos közérdekű bejelentéseinkre, panaszainkra. Ezért 2021 szeptemberében 26 civil szervezettel közösen petíciót indítottunk azért, hogy a kormány

- **folytasson hatékony oltási kampányt, tájékoztassa hitelesen és átláthatóan a lakosságot,**
- **szüntesse meg a felesleges regisztrációt,**
- **biztosítson ingyenes tesztelést az időseknek és hátrányos helyzetűeknek,**
- **és támogassa a helyi önkormányzatokat és civil szervezeteket a negyedik hullám elleni hatékony védekezésben.**

A petícióhoz azóta többen csatlakoztak, így már 40 szakmai szervezet és több mint 4000 aláíró kéri a kormányt arra, hogy célzott és hatékony intézkedésekkel vigye az oltási kampányt azokra a településekre, ahol a legkevesebben vannak beoltva, és ahol a járványnak leginkább kitett honfitársaink élnek. Ez már nem maradhatott szó nélkül, a Miniszterelnökség válaszolt érdemben követeléseinkre, és kilátásba helyezte az önkormányzatok támogatását és a regisztráció eltörlését is. Ezt követően indultak el azok az oltási akciók, amelynek keretében regisztráció nélkül kaphattak oltást az emberek.

VÁLASZTÁSI JOGI PROGRAM MÁR AZ ELŐVÁLASZTÁS ALATT IS

Választási Jogi Programunk ősszel új fokozatba kapcsol, aminek két oka volt. Egyrészt belátható közelségbe kerültek az országgyűlési választások, amire készülve országszerte jogtudatosító műhelyeket tartunk – a műhelybeszélgetéseket egészen a választások előtti napokig folytatjuk.

Az interaktív műhelyeken a résztvevők megismerhetik a választási rendszer alapjait, a szavazással kapcsolatos praktikus tudnivalókat, információkat kaphatnak a szavazatszámoló bizottságok tagjai, mint a szabad és tisztességes választás öreinek feladatairól. Emellett frissítettük a valasztasz.tasz.hu oldalunkat, amely így még több, az aktív polgárokat célzó eszközt tartalmaz és követi az aktuális jogszabályokat. Emellett nem feledkeztünk meg a szigorúan jogász szakmai munkáról sem: rendszeresen elemezzük azokat a jogszabálmódosításokat, melyek érintik a választásokat. Mindezt a 444.hu online újsággal közös együttműködésben juttatjuk el a lehető legszélesebb körben az érdeklődők számára.

Másrészt hazánk történetében először került sor országos előválasztásra 2021 őszén. Az ezt támogató és ellenőrző **Civil Választási Bizottság** megfigyelő tagjaként a tagok rendelkezésére álltunk jogi kérdések megválaszolásában, eljárásrendet készítettünk számunkra és a folyamat – jogi – előkészítésében együttműködtünk az **aHang** civil szervezettel. Az előválasztás során forródrótunk végig elérhető volt forródrótunk arra az esetre, ha valaki az előválasztáson való részvétele, véleménynyilvánítása miatt joghatrányt szenvedne a közhatalomtól vagy a munkáltatójától. A TASZ képviselte azt az üllői polgárt, akit éppen az előválasztással kapcsolatos megnyilvánulása miatt távoztattak el egy önkormányzati cégtől.

Számos olyan civil szervezettel működünk együtt, akik közvetlenül vagy közvetetten foglalkoznak a választásokkal, vagy közéleti aktivitással: ilyen a **Civil Kollégium Alapítvány**, a **Közélet**

Iskolája vagy a **Political Capital**, a **Számoljunk Együtt Mozgalom**, az **Unhack Democracy** és a **20K** mozgalom. Az együttműködések keretében képzési anyagokat véleményeztünk, jogi segítséget nyújtottunk, vagy éppen közös műhelyeket és kerekasztal-beszélgetéseket tartottunk.

A TASZ kiemelten fontosnak tartja, hogy a 2022-es országgyűlési választások szabadok és tisztességesek legyenek. Ezért nagy erővel készülünk a választás napjára, de az azt megelőző hónapokra is: célunk, hogy minél többen legyenek tisztában a választásokhoz kapcsolódó jogaikkal, a polgárok nagy számban vegyenek részt a választásokon, és a kampányban is nyilvánítsanak véleményt. Mert bár a szavazás napja mindenki számára jelentős, a demokrácia nem egy nap. Azért dolgozunk, hogy ezt minél többen felismerjék.

MEGVÉDÜNK AZ AKTÍV POLGÁROK JOGAIT IS A JÁRVÁNY IDEJÉN

A koronavírus járvány alatt a kormány sokféle intézkedést hozott, amellyel beszűkítette a vélemények szabad kifejezésének lehetőségét, megpróbálta elhallgattatni a kritikus hangokat.

Az általános gyülekezési tilalmat először a koronavírus-járvány kezdetén, 2020 márciusától júniusig rendelte el a kormány és a tilalom a veszélyhelyzet alatt többször visszatért, de a korlátozások a véleménynyilvánítás szabadságának számos más eszközét is érintették – helyi népszavazási kezdeményezéssel például a mai napig nem lehet élni.

A tilalmakat a járványkezelésre hivatkozva vezették be, még ha a céllal mindannyian egyet is értünk, a veszélyhelyzet akkor sem ad biankó felhatalmazást az alapjogok bármilyen korlátozására: ilyenkor is csak azoknak a korlátozásoknak van helyük, amelyek nem csak alkalmasak a járvány terjedésének megakadályozására, de a kitűzött célhoz képest arányosak is. A véleménynyilvánítás szabadságának beszűkítése a demokrácia egészét érinti,

alapjaiban határozza meg a közélet alakulását, ezért a költség, amit mérlegelni kell, hatalmas.

A TASZ szerint téves az a logika, ami a járványügyi intézkedések kritikáját a védekezés ellenségeként állítja be, mert a közügyek szabad megvitatása és az információk szabad áramlása inkább mozgatója és nem akadálya a járványkezelésnek. A járványkezelés akkor működhet, ha az emberek megismerhetik

az intézkedések indokát és megvitatják azok hatékonyságát, hiszen nincs az a korlátozás, amit ne lehetne megpróbálni megkerülni, inkább azt kell tehát elérni, hogy a járványügyi intézkedésekkel a polgárok valóban azonosuljanak.

A korlátozások értelmét a kormánynak vitákban is meg kell tudnia védenie,

mert a szabályok legitimitását éppen a szabályok megkérdőjelezésének lehetősége adja meg.

A veszélyhelyzetben a kormány az életünket nagyban befolyásoló szabályokat hozott – időszakosan kijárási korlátozás volt érvényben, megszábták, hogy mikor mehetünk a boltba és hány vendéget hívhatunk meg az esküvőnkre, ha egyáltalán megtarthattuk az esküvőt. Az intézkedések miatt forrtak az indulatok, viszont mivel a véleménynyilvánítás fórumai extrém módon beszűkültek, ráadásul a döntések indokának megismerését a kormány nem tette lehetővé, a nyomás csak egyre nőtt a fedő alatt.

A bizalom kialakulását az sem segítette, hogy a kormány a veszélyhelyzetet és a kritika kifejezésének korlátozottságát sokszor a veszélyhelyzethez egyáltalán nem kapcsolódó, kínos szabályozási célkitűzések megvalósítására használta – ilyen volt például a közpénzfogalom Alaptörvénybe foglalt leszűkítése, vagy a választási eljárási szabályoknak a járványhoz semmilyen szempontból

nem kapcsolódó átalakítása. A lóláb néha egészen feltűnően kilógott: az országos népszavazásokat járványügyi kockázatokra hivatkozva szüntették be, mindaddig amíg a kormány politikai érdekei azt úgy diktálták. Az elégedetlenség kifejezésének egyik legkézenfekvőbb formája a gyülekezési szabadság gyakorlása lett volna – a teljes gyülekezési tilalom azonban ezt nem tette lehetségessé.

Nagy tömegek összeverődése valóban kockázatos lehet a járvány terjedésének szempontjából, ugyanakkor az alapjogok korlátozása veszélyhelyzetben is arányos kell, hogy legyen. A gyülekezési jog rendeleti úton véghezvitt betiltása nem volt arányos. A rendőrségnek a gyülekezési törvény enélkül is minden lehetőséget biztosított arra, hogy a büntetések biztonságos megtartásának feltételeit határozatban írják elő. Ez lehetővé tette volna, hogy szigorúbb szabályok szerint ugyan, de mégis lehessen tüntetni.

Ügyfeleink inspirálták a munkánkat:

a dudálós tüntetések megmutatták, hogy lehet úgy tüntetni, hogy annak ne legyen járványügyi kockázata,

ha viszont ez lehetséges, az egyben bizonyíték is arra, hogy szükségtelen a gyülekezések teljes tilalma.

Mintabeadványokat készítettünk a megbírságolt tüntetőknek és többeket képviseltünk is a bíróság előtt, elérve a pénzbírságok mérséklését. Az általános gyülekezési tilalom miatt több alkalommal is felszólítottuk az ombudsmant, hogy járjon el, ő azonban ennek nem látta szükségét, ezzel a nyilvánosság számára is egyértelművé téve, hogy nem látja el az alapjogvédelmi funkcióját.

Azért dolgozunk hogy megértessük a döntéshozókkal a teljes gyülekezési tilalom értelmetlenségét, hogy a járvány további hullámai alatt arányos eszközöket találjanak a kockázatok csökkentésére. Ha viszont a kormány ismét el fogja rendelni a gyülekezési tilalmat, küldetésünknek tekintjük a véleménynyilvánítás alternatív lehetőségeinek népszerűsítését a tasz.hu/tiltakozz oldalon.

SEGÍTJÜK A SZÜLŐKET A JÁRVÁNYHELYZETBEN

A szülők számára a 2021-es év ismét sok nehézséget hozott. A járványhelyzet óvodai, iskolai kezelésére a harmadik és negyedik hullámban sem születtek központi megoldások, így az év elejétől egyre több szülő aggódott a gyermeke és a családtagjai egészségéért.

Ezzel párhuzamosan mind többen kerestek megoldást arra, hogyan tarthatnák otthon gyerekeiket az iskolából, óvodából – míg másoknak éppen az okozott gondot, hogy hogyan oldják meg, munkahelyi szabadságok hiányában, a hazaküldött gyerekek otthoni felügyeletét, oktatását.

A rengeteg hozzánk érkező jogsegély, tanácskérés miatt egyértelművé vált a számunkra, hogy az állami tájékoztatás hiányosságait ismét nekünk kell pótolnunk. A szülők és gyerekek jogaival kapcsolatban sorra készítettük a tájékoztatóinkat, amikből a szülők választ kaphattak olyan kérdésekre, mint hogy mire kell hivatkozni, ha otthon tartanak a gyereküket az óvodából, iskolából, kell-e osztályozó vizsgát tenni, ha sokat hiányzott a tanuló, köteles-e az iskola ügyeletet biztosítani a rendkívüli szünet idején. **A hozzánk forduló szülőknek sok esetben segítettünk jogsérelem esetén a panaszok megírásában, áprilisban pedig, az iskolák újranyitásakor az alsó tagozatos gyerekek szülei számára készítettünk kérelemmintát, hogy kikérhessék gyereküket a rendkívüli veszélyhelyzet idején.**

Központi iránymutatás híján nagy eltérések alakultak ki az ügyben, hogy az otthontartott tanulók hiányzásait igazoltnak tekintik-e az iskolák. **A mi álláspontunk szerint azonban a jogszabály egyértelmű, így a kezdetektől arra biztattuk a szülőket, hogy kérjék az iskolaigazgatótól, hogy a járványveszély miatt tekintse igazoltnak kisiskolás gyerekeik hiányzását.**

A helyzetet végül egy ilyen, jogellenesen megtagadott kérelem alapján indult ombudsmani állásfoglalás oldotta meg: az alapvető jogok biztosa megállapította, hogy ez a gyakorlat jogsértő, majd – egy évvel azután, hogy mi erre a jogértelmezésre felhívtuk a figyelmet –, maga a miniszter is a mi jogértelmezésünknek megfelelően kérte az intézményvezetőktől, hogy járványra való hivatkozásokat is fogadják el.

Szintén a járványhelyzettel összefüggő, tipikus jogsérelemmé vált, hogy a járvány alatt sokat hiányzó tanulókat annak

ellenére osztályozó vizsgára akarták kötelezni, hogy rendelkeztek értékelhető teljesítménnyel, elegendő érdemjeggyel. Itt sem a jogszabállyal volt a probléma, hanem azzal, hogy az iskolákat magukra hagyták a problémával, és sokhelyütt nem a megfelelő módon értelmezték a szabályokat. Ezért sokszor az is elegendő volt, ha felhívtuk a szülők figyelmét a helyes jogértelmezésre, ami alapján el tudták intézni az iskolával, hogy a gyereküket mégis vizsga nélkül értékeljék az év végén. **Volt olyan eset is, ahol ez nem volt elegendő. Itt végül a szülők a TASZ segítségével sikeresen fordultak a bírósághoz. A bíróság megállapította, hogy jogszerűtlenül járt el az iskola és tankerület, amikor annak ellenére kötelezte a tanulót osztályozó vizsgára, hogy elegendő érdemjeggyel rendelkezett az év végi osztályozáshoz.**

Augusztusban, az új tanév közeledtével, a 12 év feletti gyerekek oltása is elérhetővé vált, a kormány pedig iskolai oltási akciót szervezett. Csakhogy a miniszter az iskolai oltások megszervezésének apropóján arra hívta fel az iskolákat, hogy gyűjtsenek adatokat a tanulók átoltottságáról és ezt csatolják is a gyerekek kártonjai mellé. Az oltási akció nemes céljait nem vitatva **felhívtuk a szülők és intézményvezetők figyelmét, hogy ez az adatgyűjtés így jogszerűtlen**, mindaddig, amíg a jogalkotó nem teremti meg a tanulónkénti oltottsági adatok jogszerű nyilvántartásának feltételeit. Ennek megállapítása érdekében a **Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósághoz** is fordultunk, kérve azt is, hogy rendelje el a jogellenes adatkezelés alapját képező dokumentumok megsemmisítését.

Az év egy fontos áttörést is hozott a szülői jogok terén. A köznevelési törvény 2019-es módosítása súlyosan csorbította

a szülők nevelési szabadságát a magántanulóság megszüntetésével, az iskolakezdési korhatár merevvé tételével és a kötelező óvodáztatás elrendelésével. Az Alkotmánybíróság 2021-ben több olyan határozatot hozott, amelyekkel legalább részben kiköszörülte a szülők neveléshez való jogán esett csorbát. Az általunk is Alkotmánybíróságra vitt 4 éves kori kötelező óvodáztatást az AB határozata részben eltörölte, így újra lehetővé vált az óvodalátogatás alóli felmentés 4-5 éves kor között. A magántanulóságot váltó egyéni munkarend kapcsán – amellyel kapcsolatban nehezményeztük, hogy csak egy nagyon szűk kör számára elérhető – az AB felhívta a kérelmeket elbíráló Oktatási Hivatal (OH) figyelmét, hogy tekintettel

kell lennie a szülők nyilatkozatára is, nem csak a szakértői véleményre. Így az OH a kérelmet csak akkor utasíthatja el, ha megállapítható, hogy csakis az iskolába járás szolgálja a gyerek mindenképp felett álló érdekét. **Tehát, amíg eddig a szülőnek kellett bizonyítania azt, hogy a gyerekének jobb lesz otthonról tanulni, most a kérelem csak akkor utasítható el, ha bebizonyosodik, hogy a szülő állítása ellenére a gyereknek nem érdeke az otthontanulás.** Közérdekűadat-igénylés formájában az Oktatási Hivaltól meg is szereztük a kérelmek elbírálásának új protokollját, és a jövőben is figyelni fogjuk, hogy az OH az Alkotmánybíróság előírásának megfelelően jár-e el.

AZ EGÉSZSÉGÜGYI DOLGOZÓK MELLETT IS KIÁLLUNK

A koronavírus-járvány elmúlt éve az amúgy is működőképessége határán billegő egészségügyi ellátórendszerre és ennek dolgozóira helyezte a legsúlyosabb terheket.

Nem meglepő, hogy a TASZ-hoz forduló segítségkérők között is egyre nagyobb arányban jelentek meg egészségügyi dolgozók. A dolgozóktól érkező megkeresések nem csupán számukat tekintve voltak jelentősek, hanem tartalmi szempontból is fontos kérdéseknek adtak hangot.

Ezért döntöttünk úgy, hogy külön online felületet hozunk létre, amely kifejezetten az egészségügyi és az egészségügyben dolgozók jogaival foglalkozik. Döntésünk

hasznosnak bizonyult: a kormány veszélyhelyzeti jogalkotása nyomán alig volt olyan hét, amikor ne kellett volna újabb és újabb tartalmakkal frissítenünk

a honlapunkat az egészségügyi dolgozók jogait illetően. A vírushelyzet miatti kirendeléstől kezdve az egészségügyi szolgálati jogviszonyon át egészen az egészségügyi dolgozók kötelező védőoltásáig igyekeztünk valamennyi fontos témában választ adni a legégetőbb kérdésekre. Emellett azonban foglalkoztunk azokkal a kormányzati döntésekkel is, amelyek a vírushelyzetet semmibe véve, ráadásul nehezítették az egészségügy működését, mint például az új szolgálati jogviszony vagy a felmondási tilalom.

Még 2020 októberében – rendkívül gyors parlamenti eljárásban – született meg az **egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló törvény**, amely

gyökeresen átalakította az egészségügyi és az egészségügyben dolgozók foglalkoztatásának kereteit.

A kormány nem jelölte meg a szakmai indokokat, amiért épp a járványhelyzet közepén volt szükség egy teljesen új típusú jogviszony létrehozására, ráadásul a „szolgálati” megjelölés azt a benyomást kelthette bennünk, hogy itt egy sokkal szigorúbb, kötöttebb és az állam által szűkebbre szabott foglalkoztatási rendről van szó. Nem véletlen, hogy ezt a kifejezést leginkább az egyenruhások és más közhatalmi tevékenységet végzők foglalkoztatására használják. A törvény igazolta is ezt a várakozásunkat: szigo-

rúan szabályozták, hogy az egészségügyben dolgozók hogyan vállalhatnak másodállást, illetve megtiltották, hogy ugyanazt a beteget egy orvos a magánpraxisában és az állami rendszerben is kezeljen. A törvény a büntető törvénykönyvet is módosította, bűncselekménnyé minősítve az egészségügyben adott és elfogadott hálapénzt.

A hozzánk fordulók jó része egészségügyi szakdolgozó volt, akiknek helyzetét az új szabályozás még kevésbé tartotta szem előtt. A jogsegélyekben felmerülő leggyakoribb kérdések alapján készült el tájékoztatónk az új egészségügyi szolgálati jogviszonyról.

Láthattuk, az új jogviszony jóval szűkebbre szabja az egészségügyi ágazat dolgozóinak mozgásterét.

Az új törvény ezt ráadásul kiegészítette azzal, hogy mintegy „megbüntette” azokat, akik ezeket a szűk kereteket nem akarták vállalni: akik nem írták alá az új jogviszonyról szó szerződésüket, jóval kevesebb végkielégítést kaptak, mint amennyi akkor járt volna nekik, ha rendes munkáltatói felmondással szűnt volna meg a közalkalmazotti jogviszonyuk. Egyértelmű volt számunkra, hogy ezt a sérelmet csak az Alkotmánybíróság orvosolhatja.

Kidolgoztunk tehát egy alkotmányjogipanasz-mintát, amelyet bármely érintett kitölthetett és beküldhetett az Alkotmánybírósághoz – ezzel tudtunk a lehető legtöbb érintettnek segítséget nyújtani. Az Alkotmánybíróság döntése egyelőre várat magára.

Az új jogviszonnyal csaknem egyidőben újabb teher került az egészségügyi és az egészségügyben dolgozók vállára. 2020 novemberétől egészen 2021 júniusáig ugyanis eddig példátlan jogkorlátozással élt a kormány:

a veszélyhelyzet fennállása idejére teljes felmondási tilalmat vezetett be az egészségügyben.

Ezt a jogkorlátozást egyértelműen túlzottnak és – mivel a járvány leküzdéséhez más eszközzel is lehetett az egészségügyi szakembereket mobilizálni – szükségtelennek ítéltük.

Ezért is vállaltuk el annak az egészségügyi dolgozónak az ügyét, aki a méltatlan és demoralizáló munkakörülmények, az erkölcsi és anyagi megbecsültség hiánya és az egyre szaporodó munkahelyi konfliktusok miatt szeretett volna felmondani, ám erre a jogszabály alapján nem volt lehetősége.

A felmondási tilalom alkotmányellenességének megállapítása érdekében az Alkotmánybírósághoz fordultunk ügyfelünk képviseletében. Indítványunkban külön hangsúlyoztuk, hogy még ha időközben vissza is állítják a felmondás lehetőségét, az egymás után közeledő járványhullámok miatt bármikor újra számíthatunk erre a megoldásra, ezért kértük, hogy az Alkotmánybíróság akkor is bírálja el érdemben beadványunkat, ha időközben megszűnik a felmondási tilalom. Az Alkotmánybíróság azonban nem volt tekintettel kérésünkre és az ennek alapjául szolgáló érvekre. A 2021 februárjában beadott alkotmányjogi panaszt októberben arra hivatkozva utasította el, hogy a felmondási tilalom már nincs hatályban. **Bár nem kívánjuk újra a felmondási tilalmat, ha mégis bevezetik, ismét meg fogjuk támadni az Alkotmánybíróság előtt.**

DOLGOZUNK AZÉRT, HOGY EGY GYEREKET SE EMELJENEK KI A CSALÁDJÁBÓL SZEGÉNYSÉG MIATT

A tavalyi évben három váratlanul nagy sikert értünk el a családok indokolatlan szétszakítása ellen vívott küzdelmünkben. Lassan hat éve már, hogy kiemelt fontosságot tulajdonítunk a jogellenesen, szegénységük, kirekesztettségük miatt családjukból kiszakított gyerekek ügyének. Akkor egy borsodi faluban kezdtünk el pereskedni ügyfeleink gyermekeinek hazakerüléséért, és évekbe telt, mire mindkét családba hazajöhettek véglegesen a gyerekek. Azóta minden évben újabb és újabb családoknak vállaljuk el az ügyeit, hogy minél több család kaphassa vissza gyermekét, és minél több példán keresztül mutathassuk be ezt a jogellenes gyakorlatot.

Először is, a hat éve indított stratégiai perünkben 2021-ben mondta ki a legfelsőbb bírói fórum is azt, hogy megsértették a helyi hatóságok és a megyei kórház ügyfeleink családi együttéléshez fűződő jogát és emberi méltóságát azáltal, hogy elmaradtak a családot segítő kötelező szolgáltatások, és a kórházból azonnal, még az erről szóló határozatot meg sem várva szakították el az édesanyától az újszülöttjét. A Kúria augusztusi ítélete reméljük precedensként szolgálhat majd további ügyekben is!

Másrészt két családnak is elvállaltuk a jogi képviseletét annak érdekében, hogy sem szegénysége miatt, sem a szülő depressziója miatt ne lehessen elvenni gyermekeket a szüleitől.

Krisztina képviseletében még tavaly ősszel indítottunk pert a Fővárosi Törvényszéken a gyámhatóság ellen, ami nem csak hogy indokolatlanul vette el kislányát, de a jogorvoslatoktól is teljesen elzárta az édesanyát azáltal, hogy először félretájékoztatták őt az esetleges jogor-

voslat okozta kockázatokról, majd a már általunk beadott keresetlevelet egy évig nem továbbították a bíróságra. A felháborító ügyben végül a bíróság, amint megérkezett hozzá az ügy, rögtön kategorikus döntést hozott: a gyámhatóságot kemény mondatokkal utasította helyre, kifejezte felháborodását a súlyosan jogsértő, embertelen gyermekkiemelési gyakorlat miatt. Az ítélet értelmében Krisztina kislánya még tavaly hazatérhetett anyukájához.

Másik ügyünkben egy depressziós apuka keresett meg minket segítséget kérve, mert lányára – a hatóság szerint – rossz hatással van a szülő afelett érzett szorongása, hogy a kisiskolás lánya a digitális oktatásban elvesztette a talajt a lába alól. A gyermekéért joggal aggódó, szorongó apát veszélyeztetőnek nyilvánították, majd kislányát védelembe vette a hatóság. Ezt a döntést is azonnal megtámadtuk, hiszen értelmetlen és cinikus eljárásnak tartjuk egy, a gyermekéért aggódó szülő hatósági vegzálását. Ebben is sikert értünk el, a hatóság visszavonta határozatát.

KIÁLLUNK A SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYEK BEN ÉLŐ EMBEREK JOGAIÉRT

A koronavírus járványnak leginkább kitett és jogaikban leghosszabb ideig folyamatosan korlátozott emberek a bentlakásos intézményekben élők. A gyakran többszáz férőhelyes szociális otthonok jelentik a járvány gócpontjait, ahol az idős és fogyatékos emberek között futótűzként terjedhet el a vírus. Ezért 2021-ben kiemelten foglalkoztunk a bentlakásos intézményekben élők jogvédelmével.

Mindenki a saját bőrén tapasztalhatta meg az előírt korlátozásokkal, hogy milyen egyszer csak kiszorulni az életünk megszokott tereiből, kiesni a mindennapok jól bejáratott, természetesnek tűnő kerékvágásából. A szigorításokkal járó új helyzet embert próbáló feladat elé állította a négy fal mögé szorult polgárokat: a gyerekek nem járhatnak be az iskolába, a felnőtteknek otthonról kell dolgozni, nem mehetünk el kikapcsolódni, beülni egy jó beszélgetni a barátainkkal. Ezek a korlátok egy szociális otthonban élő ember mindennapos tapasztalata.

Mindannyiunkat megviselt a koronavírus-járvány miatti lezárás. De míg a többség számára a korlátozások időszakos kellemetlenséget jelentettek, a szociális intézményekben élő idős, fogyatékos emberek számára az új helyzet a külvilágtól hermetikus elzárást jelentett. Gyakorlatilag 11 hónapra bezárták őket 2020 és 2021 tavasza között, amikor

a bentlakásos intézetekben kijárási és látogatási tilalom volt érvényben. Az elhúzódó bezártsággal egyre csak nőtt a frusztráció. Az egyre elkeseredettebb lakóknak és a hozzátartozóknak segítettünk, hogy legyenek tisztában a jogaikkal: igenis tarthatják egymással a kapcsolatot – akár alternatív módokon – a járványügyi szabályok betartásával.

Felléptünk az egyértelmű kapcsolattartási szabályok és azok betartása érdekében és folyamatos

jogsegélyt nyújtottunk a hozzánk forduló lakók és családtagjaik számára.

Többezren olvasták egy tömegintézményben élő mozgáskorlátozott ügyfelünk történetét, aki felszólalt az intézetekben élők siralmas helyzete miatt.

A Csongrád-Csanád megyei tömegintézményben élő Imre gondnoksági perében óriási sikert értünk el. Imre szülei halála után, akarata ellenére került a pszichiátriára, aztán pedig egy tömegintézetbe. A munkánknak köszönhetően végül a bíróság kimondta, hogy Imre igenis képes döntését meghozni azzal kapcsolatban, hogy hol kíván élni. Így három év pereskedés után valóra válhatott Imre álma: végre kiköltözhetett unokatestvéréhez és nem kell többé a számára mindennapos feszültséget és diszkomfortot okozó nagylétszámú otthonban élnie.

Márciusban megjelent az ombudsman jelentése az egeri fogyatékos otthon árnyoldaláról: jelzésünkre az ombudsman helyszíni vizsgálatot folytatott le a Heves megyei intézményben, ahol egy 16 éves autista fiút több alkalommal is ketrecbe zártak hetekig. A jelentés felhívja a figyelmet a fogyatékosokkal élő gyerekeket érő rendszerintű bántalmazásra és fontos javaslatot tesz a jövő-

beni jogsértések megelőzése céljából: létre kell hozni egy szakértői csoportot, amely végigköveti és véleményezheti az autista gyermekek számára létrehozott bentlakásos intézmények kialakítását. A szakértői csoportba pedig be kell vonni az érintett civil szervezeteket is.

2017 karácsonyán indítottunk pert hat anya és fogyatékossgal élő gyerekeik képviseletében a felelős állami szervek ellen, hogy biztosítsák végre a megfelelő lakhatást a fiataloknak. Négy év pereskedés után olyan ítélet született, ami kimondta a súlyos jogsértést, jóvátételre kötelezte az államot, és az édesanyáknak is erőt ad a folytatáshoz. Felemelő és megrendítő volt végighallgatni, ahogy a bíróság végre valóban igazságot szolgáltatott, évtizedek után először bocsánatot kért az önfeláldozó anyáktól, és erkölcsi jóvátételt adott szenvedéseikért.

A kimagasló színvonalú ítélet indokolása annak példája, amikor a humánus és az erkölcs találkozik a jogszolgáltatással.

„A bíróság értékelése szerint a valamennyi felperest kivétel nélkül érintő, a támogatott lakhatás hiányára visszavezethető hátrányok az emberi létezésük központi magját érintik és valamennyi felperes emberi méltóságának sérelmét okozzák. A fogyatékossgal élő felperesek esetében ez a képességeikhez képest önálló élethez, közösségben éléshez, lakóhelyük szabad megválasztásához, másokkal egyenlő szabad döntéshez való joguk sérelmében ragadható meg. A fogyatékos gyermekeiket gondozó felperesek esetében pedig az okozza az emberi méltóság sérelmét, hogy a gyermekek jogsérelme következtében személyes életük lehetőségei, az emberi létezésük tere jogsértő módon beszűkült.”

KÜZDÜNK AZ INFORMÁCIÓ SZABADSÁGÁÉRT

Az Eleven Gyál a TASZ segítségével indított és nyert pert az Európai Unió Törvényszékén, miután az Európai Bizottság nem adta ki az Elios Zrt. visszaéléseit feltáró OLAF-jelentést.

A miniszterelnök veje, **Tiborcz István** érdekeltségébe tartozó **Elios Zrt.** az ország más településeihez hasonlóan Gyálon is elnyert egy közvilágítás-korszerűsítési projektet. A nagy korszerűsítésnek az lett az eredménye, hogy a lámpacseréket követően Gyál utcái sötétbe borultak, annyit romlott a közvilágítás minősége. A projekt eredménye mellett annak lebonyolításával kapcsolatban is adódtak problémák, például a pályázatok műszaki tartalmát egy olyan cég bevonásával határozták meg, amelynek tulajdonosa a tendert elnyerő Elios Zrt.-ben is részesedéssel bírt. Az **Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF)** vizsgálódni kezdett az ügyben és jelentést készítettek, amelyet azonban nem hozták nyilvánosságra. A titkolózás oka az volt, hogy az **OLAF** kockázatként tekint a nyilvánosságra: a jelentések megismerhetősége az OLAF szerint függetlenségét veszélyeztetheti, hiszen

a beszámolókból a szervezet vizsgálati módszereire is következtetni lehet. Az Eleven Gyál nevű helyi civil csoport nem akarta annyiban hagyni a történeteket, ezért segítségünkkel az Európai Bizottsághoz fordultak – hiába, mert a Bizottság megtagadta a hozzáférést a jelentéshez. A beszámoló csak a hatóságoknak állt rendelkezésére, nem meglepő módon azonban a magyar kormány sem állt szándékában kiadni, ezért az Európai Unió Törvényszékéhez fordultunk a véleménynyilvánítás és a tájékozódás szabadsága védelmében. Az Európai Unió Törvényszéke kimondta, hogy az Európai Bizottság nem zárhatja el korlátlanul az OLAF vizsgálati jelentéseit a nyilvánoságtól a hozzáférés tilalmának általános vélelmére hivatkozva, mert az érdekelteknek joguk van bizonyítani, hogy a bizalmasság vélelme nem vonatkozik az általuk kért dokumentumokra. Mivel az Elios-ügyben egyértelműen kiderült, hogy nincs folyamatban olyan eljárás, amelynek a sikerét veszélyeztetné a jelentés nyilvánosságra hozatala, a Törvényszék megállapította, hogy az OLAF tévesen alkalmazta az uniós jogot, ezért megsemmisítette azt a határozatot, amely megtagadta az Elios-jelentéshez való hozzáférést. Az OLAF 2022 elején eleget tett a Törvényszék döntésének, és elküldte a vizsgálati jelentést. Bár a jelentés nem teljes – a szövegből bizonyos személyes adatokat és más információkat kikapartak –, a nyilvánosságra került szöveg így is közelebb vihet az elmúlt évek egyik legjelentősebb korrupciógyanús ügyének feltárásához.

Zöldi Blanka a Direkt36 oknyomozó újságírója, aki azért dolgozik, hogy a közpénzzel gazdálkodó szervezetek átláthatóságát nyomon követhessük. Zöldi Blanka 2017-ben több közérdekű adatigénylésben fordult olyan szervezetekhez, mint a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. (NIF), a Strabag építőipari vállalat, és a Mészáros & Mészáros Kft. Zöldi Blanka közadatigényléseit rendre elutasítják, illetve akadályokat gördítenek elé, így elzárják az információs szabadsághoz való jogától, ezért nem tudja végezni újságírói oknyomozó feladatát.

A **NIF-et** és a **Strabagot** több út, autópálya és vasútvonal fejlesztéséről kérdezte adatigényléseiben. Többek között arra volt kíváncsi, hogy milyen alvállalkozóktól és milyen áron szereztek be az építőanyagokat. Mindkét szerv elutasította az adatigénylést: a NIF arra hivatkozott, hogy nem kezelik a kért adatokat (nincsenek náluk az alvállalkozók számlái), a Strabag pedig azt állította, hogy az alvállalkozókkal kötött szerződésekre nem terjeszthető ki az adatigény.

A NIF-fel szemben 2017-ben megnyertük a pert, de az adatokat nem kaptuk meg – ezért végrehajtást kértünk, ami azóta sem vezetett eredményre. 2019 nyarán ki is ment a végrehajtó a NIF-hez felszólítva a céget az adatok kiadására. A NIF azonban egyrészt pert indított a végrehajtás megszüntetésére (első- és másodfokon is próbálkozott ezzel, de a bíróság elutasította), másrészt 2020 őszén 28 doboznyi adattal árasztotta el az újságírót - épp csak azok az információk hiányoztak ezúttal is, amelyeket kért. Meggyőződésünk, hogy az elhúzódo végrehajtás önmagában súlyos sérelmeket okoz, ezért feltett szándékunk, hogy ezt nem hagyjuk annyiban.

Zöldi Blanka a közbeszerzési pályázatokon elnyert, közpénzből történő beruházásokkal kapcsolatban kért közérdekű adatokat a Mészáros & Mészáros Kft-től is (pl. M&M által beszerzett és/vagy beépített összes építőanyag, a beszerzett építőanyagokat mely eladóktól, milyen áron, milyen mennyiségben szerezte be, olyan dokumentumokat, amelyek alátámasztják az építőanyagoknak az eladók részére történő kifizetését). Először első és másodfokon is elvesztettük a pert. A bíróságok érdemi vizsgálat nélkül elutasították a keresetet, mert szerintük magáncégtől ilyen adatigénylés nem kérhető, a Kúria viszont végül kimondta, hogy igenis igényelhető, és az ügy érdemi újratárgyalására utasította a bíróságot.

Az új eljárás 3 szakasza 3 különböző jogi álláspontot hozott, ám végül ebben az Alkotmánybírósághoz kellett fordulnunk. Azt követeljük az államtól, hogy tegye lehetővé a demokratikus garanciaként szolgáló oknyomozó újságírás alapvető feltételeit és a minden állampolgárt személyesen is megillető információs szabadságot, az állam átláthatóságát.

A miniszterelnök pénteki rádióinterjúin, az Operatív Törzs tájékoztatóin és a Kormányinfón is hónapokig hallgattuk, hogy az oltási terv alapján zajlik az oltóanyagok beszerzése, területi elosztása, oltópontokra juttatása. Az oltási terv elvileg a koronavírus-járvány elleni küzdelem alapidokumentuma, a mesterterv, ami alapján Magyarország - a miniszterelnök szavaival élve - leviszi a vírust a birkózószőnyegre. Az oltási tervet azonban eddig még nem láttuk, mivel a kormány csak egy az oltási terv alapján készült lakossági tájékoztatót, egy rövid kivonatot tett közzé 2020 végén.

2021 februárjában adatigényléssel fordultunk gyakorlatilag minden olyan kormányzati szereplőhöz, akiknek hivataluknál fogva rendelkezniük kell az oltási tervvel. Az oltási tervet az **EMMI-től**, a **Miniszterelnökségtől**, a **Belügyminisztériumtól**, a **Nemzeti Népegészségügyi Központtól**, a miniszterelnőktől, illetve a **Miniszterelnöki Kormányirodától** is megpróbáltuk kikérni – mindhiába. A címzettek vagy tagadták, hogy náluk lenne az oltási terv, vagy azt állították, hogy az oltási terv azonos a közzétett kivonatos lakossági tájékoztatóval. Az egymásnak ellentmondó perbeli előadások között is feltűnő volt, hogy a Belügyminisztérium is tagadta,

hogy birtokában lenne az oltási tervnek, ami - tekintetbe véve, hogy az Operatív Törzset a belügyminiszter vezeti, a minisztérium államtitkára útján is részt vesz az Operatív Törzs működésében, sőt, a Belügyminisztérium az Operatív Törzs munkaszervezete – minimum meglepő.

Már-már azt hittük, hogy az oltási terv nem is létezik, amikor egy perbeli nyilatkozatból kiderült, hogy nem csak álmodtuk, az oltási terv valóságos, mi több, azt az Operatív Törzs kezeli. Ez persze nem jelenti azt, hogy a megkeresett szervezetek a terv nem volt a birtokában és azt ne kellett volna kiadniuk, de legalább megtudtuk, hogy nem délibábot kergetünk. Volt olyan per, amelyben magát a miniszterelnököt is tanúként indítványoztuk beidéztetni, de az áttörést nem ez hozta meg: a majd egy éve igényelt dokumentumot ugyan a kormány nem adta ki a bírósági eljárásban, de egyszercsak feltöltötték a koronavirus.gov.hu egy elhagyott bugyrába, az archív dokumentumok közé, majd az egyik, még április elején indított perünkben közzétették, hogy ha netán ezt keressük, akkor ott van.

Persze az interneten egy ilyen próbálkozás azonnal leleplezi önmagát: a feltöltés adatai elárulják, hogy nem hogy áprilisban, pereink kezdetén, de egészen október 29-ig ez a dokumentum nem volt az oldalon. Az eljárások még folyamatban vannak, ugyanakkor a kitűzött célt máris elértük – legyen ez a dokumentum akár az oltási terv, akár annak egy, az eredeti kivonatnál sokkal több információt tartalmazó, de még mindig kivonatos változata – a nyilvánosság már így is sokkal többet tud a járvány elleni védekezés részleteiről, mint amennyibe a kormány eredeti szándékai szerint betekintést engedett volna.

A TASZ és a K-Monitor 2020 őszén indította útjára a **Korrupciófigyelő** sorozatot: ennek keretében a két szervezet együttműködik abban, hogy három havonta kiadott jelentésekben értékeljük a korrupció és a jogállam leépítésének folyamatát, ennek összefüggéseit. A két jelenség szorosan összefügg, aminek új lendületet adott az új típusú koronavírus okozta járvány. A kormány hatalmi visszaélései egyik oldalról a szabadságjogok korlátozásában, az egyre átláthatatlanabb állami működésben, folyamatos titkolózásban érhetőek tetten. Másik oldalról pedig elképesztő összegű közvagyon és állami feladatok kiszervezése, a kormányhoz közeli klientúra feltőkésítése és nehezen követhető költségvetési trükközések láthatóak. Mindez pedig összefügg: egy olyan állam képe tárul elénk, ami az életet és egészséget alapvetően érintő információkat is elzár a saját polgárai elől, mert beindult nála az elhallgatás és titkolózás spirálja. A hatalom csak akkor érzi magát biztonságban, ha minél kevésbé látjuk, mit és miért tesz, mert attól tart, hogy egy apró információmorzsa is lavinát indíthat el. És ez így is van: ezért indítottunk számos pert, többet a K-Monitorral közösen azért, hogy a járványhelyzetben új szintre lépő titkolózás véget érjen, és megismerhessük az adatokat az állami beszezésekről, vagy éppen az oltási tervet. A TASZ tovább küzd egy átláthatóbb államért, ahol a polgárok megérthetik, hogy mi, miért, és mennyiért történik.

KORRUPCIÓFIGYELŐ

2022

A SZABAD ÉS FÜGGETLEN SAJTÓ A KULCS A DEMOKRÁCIÁHOZ

Immáron harmadszor végeztünk sajtókutatást, melyben tizenöt független szerkesztőség munkatársait kérdeztük arról, hogy miként akadályozza a munkájukat a közhatalom.

Az interjúk megerősítették korábbi tapasztalatainkat: a hatalmat ellenőrző sajtó helyzete nehéz, és ezen természetesen a járvány sem segített. Az újságírókat azonban az eléjük gördített akadályok sem tántorítják el munkájuktól, még akkor sem, ha sokuk számára a kérdéseik ignorálása, sajtótájékoztatókról kizárásuk, a hatalom általi lejáratásuk mindannapi tapasztalat.

Többek szerint a legfőbb probléma a források félelemben tartása: „a MÁV kalauz nem hajlandó nyilatkozni, név nélkül sem”, ahogy egyikük leírta. Az elmondottak alapján ezért tájékoztató anyagokat és videót készítettünk a forrásvédelemről, hogy a jogi védelem tudatában minél többeknek legyen bátorsága megosztani információt a hatalmat ellenőrző sajtóval. Emellett továbbra is keressük azokat a stratégiai jelentőségű ügyeket, amikben eredményesen védhetjük meg a független szerkesztőségeket és így az olvasók jogait, de az újságírók jogi kérdéseit is mindig meg fogjuk válaszolni.

Az uniós adatvédelmi rendelet, a GDPR hatályba lépésével onnan érte támadás a sajtószabadságot, ahonnan a legkevésbé számítottunk rá: új gyakorlat, hogy befolyásos üzletemberek a róluk szóló, számukra kellemetlen tényfeltáró újságcikkek megjelenésének megakadályozására hivatkoznak személyes adataik védelmére.

A hasonló ügyek sorából az egyik a Hell Energy Magyarország energiatel-gyártó cég tulajdonosait, a Barabás családot érinti, akikről a Magyar Narancs szeretett volna egy átfogó cikket publikálni, bemutatva a család felemelkedését és a közpénzmilliók ebben játszott szerepét. A lap a cikk elkészítése során megkereste a céget, ám a tulajdonosok közölték, hogy nem járulnak hozzá az őket érintő információk nyilvánosságra hozatalához.

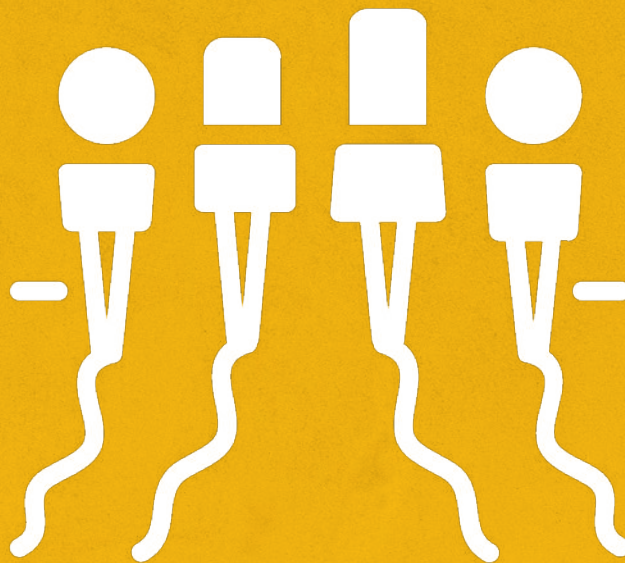
A család ideiglenes intézkedési kérelmet nyújtott be a bíróságon a Magyar Narancs ellen, és sikerrel akadályozta meg az információk közzétételét: 2020 októberében a lap saját magát cenzúrázva, a bíróság korlátozó döntésével érintett részeket kitakarva jelentette meg a cikket. A Forbes Hungary hasonló jogi akadályokba ütközött, amikor a magyar gazdaság meghatározó szereplőinek helyzetéről körképet kínáló listáin való szereplést a Heli tulajdonosai bírósági úton akadályozták. A küzdelmet nem adtuk fel: a két lapot képviselve az azóta megindult számos eljárásban tovább küzdünk, hogy a feltárt tényeket megismerhesse a nyilvánosság, egyben pedig megváltozzon a bíróságok szemlélete és a jövőben az adatvédelmi rendeletet ne lehessen ürügyként használni a sajtó elhallgattatására.

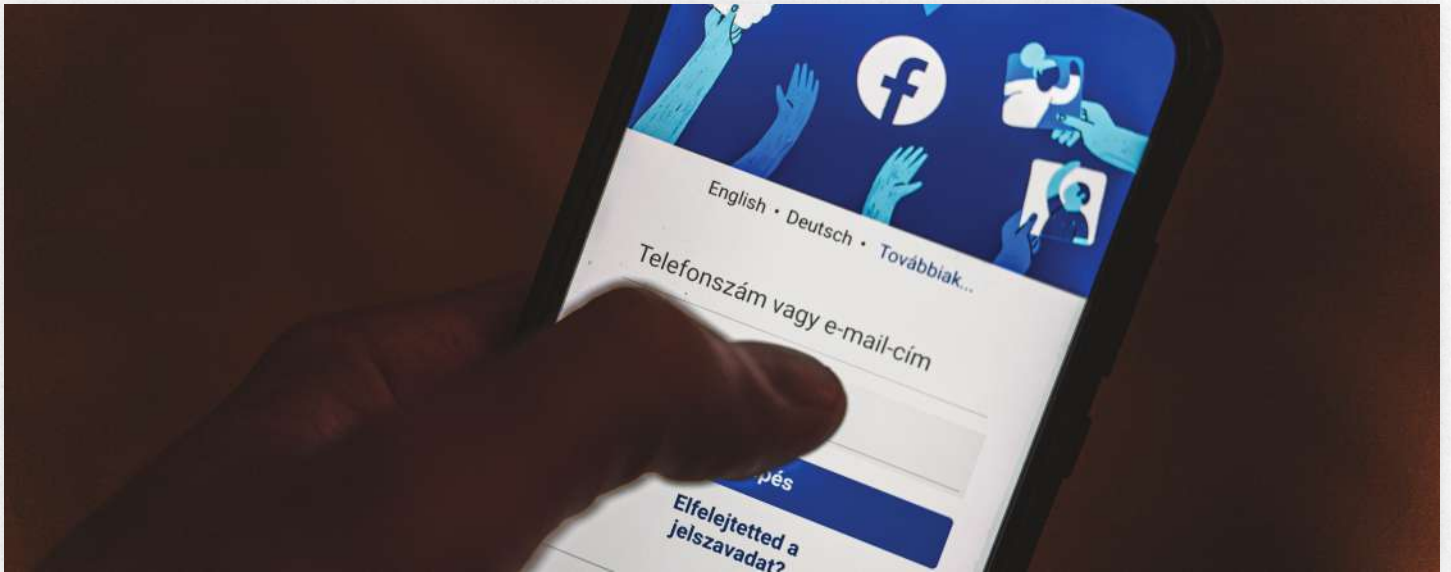
A civilek megbélyegzése nem most kezdődött: a propagandamédia már évek óta próbálja hazugságokkal rombolni a kormánnyal szemben kritikát megfogalmazó civil szervezetek hitelességét. Még 2018-ban történt, hogy az Ifjúsági Kereszténydemokrata Szövetség (IKSZ) egy sajtótájékoztató keretében valótlan-ságokat állított a Menedék Egyesület irodája előtt a szervezet tevékenységéről és „Bevándorlást támogató szervezet” feliratú matricát ragasztott a kapucsengőjük fölé. A valótlan-ságok terjesztésében a közmédia is részt vett: ennek jogellenességét mondta ki idén augusztusban az általunk kezdeményezett eljárásban a Kúria.

A közmédiára vonatkozó körültekintő és pártatlan tájékoztatás követelményét sutba dobva azzal érvelt a közmédia, hogy ők csak egy sajtótájékoztatóról szá-

moltak be, ahhoz pedig joguk van, hogy bemutassák, ami ott zajlik. Kúria azonban nagyon helyesen úgy látta, hogy teret és időt kellett volna biztosítani a Menedék Egyesület számára is ahhoz, hogy bemutassák, mit csinálnak valójában: segítik a Magyarországon élő külföldi és határon túli magyar emberek beilleszkedését, munkához jutását, nyelvtanulását. A propaganda persze a valósággal nem foglalkozik.

Az ügy tanulsága, hogy a politikusok beszélhetnek ugyan butaságokat, de ha a közmédia ezeket kritika és körültekintés nélkül terjeszti, akkor azzal megsérti a hatályos jogot. Abban bízunk, hogy a döntésen felbuzdulva lesznek még, akik nem hagyják válasz nélkül a valótlan és bántó állítások terjesztését. Nem csak nekik fontos ez, hanem bárkinek, aki jobban tájékozott polgártársak között szeretne élni.

A KÖZÖSSÉGI MÉDIA SZABÁLYOZÁSA

A tavalyi évben új témaként kezdtünk foglalkozni a közösségi média szabályozásával. Ez első hallásra ellentmondásos lehet, mivel a TASZ alapvetően azokban az ügyekben aktív, amelyek az állam és polgár viszonyát érintik, a Facebook pedig egy magánkézben lévő techcég.

Mi dolga tehát a TASZ-nak a közösségi médiával?

Felismertük, hogy néha az alapvető jogokra jelentett veszély nem a megszokott forrásból érkezik, de úgy akartunk beszállni a közösségi médiával kapcsolatos megoldáskeresésbe, hogy közben ne tévedjünk olyan terepre, ami idegen a célkitűzéseinktől.

A **Facebook** mára a vélemények piacán csúcshereplővé nőtte ki magát. Közéleti viták nem csak a Facebookon léteznek, de a Facebookon rengeteg vita zajlik. Ezért ha ki akarunk állni a véleménynyilvánítás szabadsága mellett, akkor nem hagyhatjuk le a Facebookot mint platformot a palettáról, csak azért, mert azt nem az állam működteti. A Facebook dönti el, hogy ha kommentelünk, akkor mi az, ami belefér, de a Facebook dönti el azt is, hogy ha mások rólunk kommentelnek, akkor mi az, ami nekik belefér.

A hírfolyamunk a világ egy szűrt változatát mutatja meg nekünk: a Facebook a rábízott személyes adatainkból megismer minket, és nem a valóságot, hanem a valóság egy az igényeinkhez igazított változatát mutatja meg nekünk. Azt látjuk, amire szívesen kattintunk, azért, mert a Facebooknak az az érdeke, hogy sokszor kattintsunk. De a Facebook egyre inkább nem csak arra van hatással, hogy mit mondhatunk, mit mond-

hatnak rólunk, vagy mi jut hozzánk el a világból, hanem arra is, hogy milyen valóság vesz körül minket. A választások közeledtével itthon is kérdésként merül fel, hogy vajon milyen mértékű befolyása lehet a Facebooknak a választási eredményekre és mennyiben megengedhető, hogy a Facebook üzleti érdekektől vezérelve más hatalmi tényezőknek engedjen ilyen befolyást.

Egyrészt a közösségi média terepet ad a véleménynyilvánítás szabadságának, ezért maga is olyan pozícióban van, amelyből a polgárok véleményét korlátozni lehet. Másrészt viszont, ha az állam szabályozza a Facebookot, akkor a szabályozással közvetlenül az állam korlátozhatja a felhasználók jogait is. Egy ilyen lépéssel olyan szereplőt szorít korlátok közé, aminek saját véleménye is lehet. Minket éppen ezért inkább az állam és más hatalmi tényezők a Facebookkal kapcsolatos szabályozó tevékenysége érdekel.

A közösségi média sokféle döntést hoz: letiltanak profilokat, tartalmakat törölnek, vagy éppen ellenkezőleg, nem törölnek másokat sértő tartalmakat. Ez két problémához vezet. Az egyik probléma a döntések tartalmával, a másik a döntések átláthatóságával kapcsolatos. A Facebook néha következtelen döntéseket hoz, a felhasználó pedig nem tud utánanézni az őt érintő döntések hátterének, használja a Facebookot, de nem lát bele, hogy miért azt teszik elé, ami a hírfolyamában megjelenik és nem tudja, hogy miért törölték a kommentjét. A két problémára két megoldási irány kínálkozik: meg lehet próbálni megmondani a Facebooknak, hogy hogyan döntsön (kit és mit tiltson le, töröljön), vagy el lehet engedni és helyette megpróbálni olyan helyzetbe hozni a felhasználót, hogy szabad döntést hozhasson.

Mi a második irányt választottuk, mert ez az, ami felnőttként tekint a polgárokra. A közösségi média egy alkut kínál. Adatainkkal etetjük, korlátozza a véleménynyilvánítási szabadságunkat, de teret is ad a véleményünknek, ad is vissza nekünk információkat a tájékozódáshoz. Mi a TASZ-nál úgy gondoljuk, hogy ha valós lehetőség lenne belelátni ennek az alkunak a feltételeibe, akkor mindenki képes lenne eldönteni, hogy neki személyesen mindez megéri-e vagy sem.

Minél erőteljesebb a külső beavatkozás a Facebook működésébe, azt annál nehezebb lesz a gyakorlatban végrehajtani és annál nagyobb az esélye, hogy végül ez is a felhasználókon fog csattani. Képzeljük el, hogy a Facebooknak bírságokat kell fizetnie, ha nem törölnek bizonyos tartalmakat – ez egy profitmaximalizálásra törekvő cégnél oda fog vezetni, hogy mindent törölni fognak, aminek a megítélése akár egy kicsit is kétséges. Ennek beláthatatlan következményei lehetnek a közügyek megvitatásának szabadságára, ezért mi úgy gondoljuk, hogy a szabályozásnak nem a cég belső működésére kell irányulnia. Ehelyett a külső szabályozóknak az a dolguk, hogy a lehető legkisebb beavatkozással védjék meg a polgárokat. Ez pedig a döntések átláthatóságának kikényszerítése.

Azért, hogy a kockázatokra a döntéshozók és a szakértők figyelmét felhívjuk, közzétettük állásfoglalásunkat és bekapcsolódtunk a közösségi médiumok szabályozását érintő vitába. **Azért dolgozunk, hogy mindenkit olyan helyzetbe tudjunk hozni, hogy lehetősége legyen informált döntést hozni és valóban felhasználója legyen a közösségi médiának, ne pedig őt használják fel.**

EGYÜTT ÍRJUK BUDAPEST DROGSTRATÉGIÁJÁT

Két határidő járt le tavaly év végével a hazai drogpolitika területén: a kábítószermentessé tett ország ígérete és az ezt a célkitűzést tartalmazó, hatályos drogstratégia érvényessége.

Míg előbbiről senki nem gondolta komolyan, hogy valaha is megvalósul, addig az új stratégia hiánya komoly problémát jelent. 2000 és 2020 között a **Nemzeti Drogstratégia** volt az az országgyűlési határozattal elfogadott dokumentum, amely összesítette a kábítószerhelyzet kezelésére alkalmazandó egészségügyi, szociális és rendészeti célkitűzéseket, ezekhez szemléleti és értelmezési keretet nyújtott, valamint összehangolta a területen dolgozó szervezetek munkáját. A Drogstratégiához készített kétéves akciótervek pedig tartalmazták a konkrét tevékenységeket és az azokra fordított állami forrásokat.

Az állami drogpolitikai nihil idején üdítő fejlemény, hogy

a Fővárosi Önkormányzat feladatának tekinti a kábítószer-probléma kezelését

és a terület munkájának koordinálására felállította a **Budapesti Kábítószerügyi Egyeztető Fórumot (BKEF)**. Ennek

tagjai a fővárosi kerületi önkormányzatok, szakmai szervezetek, az EMMI megfelelő osztályai, valamint a BRFK.

A BKEF a civil szervezeteknek is lehetőséget nyújtott, hogy pályázat útján csatlakozzanak a fővárosi drogstratégia kidolgozásáért felelős munkacsoportokba. Drogpolitikával a kezdetektől foglalkozó szervezetként jelentkeztünk az ártalomcsökkentő és a kínálatcsökkentő munkacsoportokba, hogy a készülő stratégiában

az emberi jogi és a szakmai szempontok is kellő hangsúlyt kapjanak.

A kínálatcsökkentő munkacsoport első ülésén felvetettük azt a budapesti jogsegélyeseinktől visszatérően jelzett problémát, hogy a kannabiszt együttesen fogyasztók ellen rendszeresen indítanak büntetőeljárásokat kábítószer-terjesztőként. A jelenséget a munkacsoportot vezető BRFK rendőrfőkapitány is problémásnak ítélte, ezért joggal bízunk abban, hogy a későbbi ülések során közösen írjuk felül az indokolatlan gyakorlatot.

GYÓGYÁSZATI KANNABISZ

SOROZATOT INDÍTOTTUNK A JÓ GYAKORLATOKRÓL

A magyar állam ma betegek tízezreit fosztja meg annak lehetőségétől, hogy tüneteiket hatékonyan enyhítsék, és elfogadhatóbb minőségű életet éljenek.

Tudományos bizonyítékok alapján már az Európai Unió is elismerte az orvosi kannabisz jótékony egészségügyi hatásait, a kormánynak viszont fontosabb az ideológia, mint az emberek egészsége.

A kutatások alapján a kannabisz többek között olyan krónikus betegségek esetén alkalmazható, mint a rákos megbetegedések, a neuropátiás fájdalom, a HIV vagy a hepatitis C fertőzés, a sclerosis multiplex, az epilepszia és az Alzheimer-kór. Azokban az országokban, ahol nem elérhető a gyógyászati kannabisz, a betegek törvénytárgyossá kényszerülnek és az orvosok elöl is kénytelenek eltitkolni, hogy öngyógyításra kannabiszt használnak.

Mivel ők jobb híján az utcáról szerzik be a sokszor kétes minőségű kannabiszt, a szennyezőanyagok jelenléte és az ismeretlen összetétel egészségügyi kockázatot jelent a számukra. Nem megnyugtató az sem, hogy esetükben elmarad az előzetes állapotfelmérés, az orvosi felügyelet és az utánkövetés is. Mások pedig a kannabisz helyett kevésbé hatékony, és az egészségükre veszélyesebb gyógyszerekkel igyekeznek enyhíteni a tüneteiket.

Két évtizede foglalkozunk a gyógyászati kannabisz témájával. Kiadványokat jelentettünk meg a kannabisz orvosi célú alkalmazásáról, igénylésének menetéről. Interjúkat készítettünk olyan betegekkel,

akik titokban kannabiszt használnak tüneteik enyhítésére és jogi segítséget nyújtottunk súlyos betegeknek, akik ellen kannabisz birtoklása miatt indítottak eljárást. Ez idő alatt minden földrészen indultak orvosi kannabisz programok, és könyvtárnyi tudományos bizonyíték született a terápiák hatékonyságáról.

Nem kérdés, hogy idővel Magyarországon is elérhetővé válik a gyógyászati kannabisz a betegek számára. A kérdés az, hogy ez mikor és hogyan valósul meg, és addig hány betegnek kell fölöslegesen szenvednie. A jó gyakorlatokat ismertető sorozatunkkal azt célozzuk, hogy

belátható időn belül a magyar betegek is jól működő orvosi kannabisz program keretein belül juthassanak hozzá a gyógyszerükhöz.

ALAPVETŐ JOGOK VÉDELMERE HIVATOTT INTÉZMÉNYEK MIRE MEGYÜNK VELÜK?

Szabó Máté, szakmai igazgató

Olyan jogvédő szervezet vagyunk, amely segítséget nyújt a polgároknak egyéni alapjogsérelmeik orvoslásában, jogi igényeik érvényesítésében. Közreműködünk különböző eljárások kezdeményezésében, a polgároknak tanácsot adunk abban, hogy a jogaikat mely szervekhez intézett, milyen beadványokkal tudják érvényesíteni. Az olyan ügyekben pedig, amelyeknek az egyéni jogérvényesítésen túlmutató jelentősége van, képviseljük őket ezen intézmények előtt. Gyakran élünk azzal, ha erre lehetőségünk van, hogy a szervezetünk a saját nevében kezdeményez fontos eljárásokat.

Sok esetben indítványozzuk ezért az **Alkotmánybíróság**, az **alapvető jogok biztosa**, az ő hivatalába beolvadt, az egyenlő bánásmód érvényesülésével foglalkozó hatóság és a **Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság** különböző eljárásait. Csupa olyan intézménynek írunk beadványokat, amelyeknek az alkotmányos funkciójuk alapján az emberi jogi értékek iránt elkötelezettnek kell lenniük. Az Alkotmánybíróságtól azt várjuk, hogy az alapvető jogokat garantáló alkotmánnyal össze nem egyeztethető állami döntéseket, legyenek azok a jogalkotás termékei vagy bírói ítéletek, megsemmisíti, így védi akár a többségi akaratnyilvánítással szemben is az alkotmányos jogokat. Az ombudsmantól azt várjuk, hogy az emberi jogi értékek legfőbb állami szószólójaként a könnyen hozzáférhető és rugalmas eljárásaival mozdítsa elő a jogok érvényesülését egyéni és rendszerszinten egyaránt. Az egyenlő bánásmód követelményével foglalkozó hatóságtól, amely most történetesen az alapvető jogok biztosa intéz-

ményi keretein belül működik, azt várjuk, hogy hatékony jogvédelmet biztosítson a hátrányos megkülönböztetést elszenvedők számára. A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság pedig ideálisan az egyén magánszféráját védi és a közügyek átláthatóságát szolgálja.

Az utóbbi évek szomorú tapasztalata, hogy ezek az intézmények

egyre kevésbé felelnek meg a velük szemben támasztott elvárásoknak.

Nem ritka, hogy ellentmondásos döntésekben, a saját alkotmányos rendeltetésükkel is szembeemelve a hatalom pártját fogják. Ezekről az intézményekről már nem az jut először eszünkbe, hogy

partnerek lennének a jogvédelemben, mert sokszor kifejezetten úgy viselkednek, mint akik inkább kiszolgálják a hatalmi érdekeket. Még rosszabb az, amit egyre több ügyben tesznek: ha nem is válaszolnak az alapvető jogok sérelmét orvosolni kérő beadványokra. Hosszú

hónapok és évek telnek el anélkül, hogy bármiféle reakció érkezne ezektől a szervektől. Ezzel azt üzenik minden, a beadványokban leírt alapjogsértésekkel érintett polgárnak, hogy az ő sérelmük még egy visszautasító válasza sem érdemes.

Novemberben levelet írtunk az ombudsmannak, amiben összegyűjtöttük, hogy mely ügyekben hány hónapja, éve várjuk hiába a reakcióját.

Részlet a levélből:

„A TASZ annak ellenére igen sok esetben nem kap választ a beadványaira, hogy az alapjogi biztosnak ezeket az ügyeket megkülönböztetett figyelemmel kellene kezelnie. Sok esetben nemcsak érdemi válasz, hanem semmilyen reakció nem érkezik az Ön hivatalától. Kétségtelen, hogy az ombudsman eljárásának nincs törvényben meghatározott határideje, ez azonban nem jelenti azt, hogy az alapvető jogok biztosa megteheti, hogy alapvető jogok rendszerszintű sérelmét állító beadványokra hosszú évekig egyáltalán nem reagál. Még abban az esetben is válaszolnia kellene ezekre a beadványokra, ha egyébként úgy ítéli meg, hogy azok valamilyen okból érdemi vizsgálatra érdemtelenek. Ha az ombudsmani hivatal beadványok feneketlen süllyesztőjeként viselkedik, ahova ugyan lehet fordulni, de ahonnan válasza nem lehet számítani, akkor éppen olyan szervezetté vált, mint amilyenek ellenében sok országban életre hívták ezt az intézményt.”

R rosszabb napjainkon mi is feltesszük magunknak a kérdést, hogy érdemes-e időt és energiát szánni ezeknek a beadványoknak az elkészítésére. És, bár kétszer is meggondoljuk, hogy mikor élünk ezzel az eszközzel, még mindig nagy számban írunk ilyen beadványokat. Miért? Számos oka van ennek.

Először is, az elmúlt évtizedben nagyon sok veszteség ért bennünket: szűkült az a nyilvános tér amelyben hatást tudunk elérni a tevékenységünkkel, és egyre kevesebb eszköz áll rendelkezésünkre a jogérvényesítés terén. Nem tetézzük ezeket a veszteségeket azzal, hogy önként lemondunk akárcsak egyetlen jogvédelmi lehetőségről is.

Másodszor, ha mi nem vagyunk kitartóak abban, hogy ezeket az intézményeket állandóan emlékeztetjük arra, hogy mi lenne a dolguk, akkor ezt senki nem fogja helyettünk megtenni. Mi nemcsak értünk ehhez, de nálunk vannak meg az ahhoz szükséges erőforrások, hogy reménytelennek tűnő ügyekbe is beleálljunk.

Harmadszor, így szembesíthetjük az egyre inkább autoriter működés jeleit mutató rendszert a jogállamiság hiányával, azzal, hogy nem felel meg a modern alkotmányos normáknak. Fontos tapasztalat lesz ez a remélhetőleg nem túl távoli jövőben, amikor a jogállamiság helyreállítása történik majd, és

majd újra reális elvárás lesz, hogy ezek az intézmények alkotmányos funkciójuknak megfelelően működjenek.

Negyedszer, ezek a beadványok

nemcsak azoknak szólnak, akiknek címezzük őket, hanem a politikai közösségnek is.

Emberi sorsok bemutatásával teszünk kézzelfoghatóvá más módon nehezen megérthető jogsérelmeket, és egyúttal azt is megmutatjuk, hogy egy normális világban hogyan lehetne azokkal szemben meggyőzően érvelni jogi eszközökkel. A célunk ezzel az, hogy minél több embert nyerjünk meg a szabadságjogok ügyének. A jogállam iránt elkötelezett polgárokat megerősíti az a tudat, hogy értékrendjüket mások is osztják, az jogi érvekkel is alátámasztható, és nem is egyedül állnak szemben a közhatalommal. Ez pedig ez hozzájárul a politikailag aktív, a rendszerrel szemben kritikus polgárok számának gyarapításához.

Ötödször, a kifejezetten alapjogi érveket használó indítványokban elérhető, hogy a jogi kultúránkban, bár erősek az ezt korlátozó tényezők, legalább a nyilvánosságnak az erre figyelő része számára érzékelhető módon tovább éljen az alapjogok nyelve. A jogállam valamikori helyreállításakor, ez a nyelv nagyon jól jön majd, mint ahogy az is, hogy lesznek még olyan polgárok, akik érvényesíteni akarják a szabadságjogaikat.

Végül, de nem utolsósorban:

közel sem minden ilyen beadványunk sikertelen.

Azoknak a polgároknak, akiknek a jogait ezen az úton sikerül érvényesíteni, a mi közreműködésünk valódi segítséget jelent. Így, ha nem is minden alkalommal, de időről időre hozzájárulunk ahhoz, hogy helyreálljon az igazság. És ennek élményéről soha nem fogunk lemondani.

TÁRSASÁG A
SZABADSÁGJOGOKÉRT

FONTOS ESEMÉNYEK

Fotó: Mohai Balázs / Budapest100

BUDAPEST100

Idén először mi is részt vehettünk a Budapest100 hétvégéjén, ugyanis a ház, amelyben irodánk található bekerült a kezdeményezés programjába. Az eseményen a résztvevőket kiállítással, a házat bemutató túrával és gyerekprogramokkal várták munkatársaink és az önkénteseink.

Fotó: Bécser Vera / NIOK Alapítvány

CIVIL-DÍJ

Hatalmas megtiszteltetés és öröm, hogy a járvány alatti munkánkért idén mi kaptuk a legnagyobb hatású projektnek járó Civil Díjat a NIOK Alapítványtól!

Tavaly tavasszal a mindennapjaink mellett a szervezet élete is gyökeresen megváltozott. A járványhelyzettel járó új kihívások miatt a munkánkat is át kellett alakítani. Olyan területeken kellett jogi segítséget és tanácsot nyújtanunk, amelyekkel korábban még csak nem is foglalkoztunk. Tettük mindezt azért, mert úgy éreztük, hogy muszáj: kormányunk a tájékoztatást nem tartotta elég fontosnak és magára hagyta a polgárokat a válsághelyzetben. Munkatársaink hónapokig dolgoztak erejüket megfeszítve, sokszor hétvégeken és éjjel is, hogy minél hamarabb közérthetővé tehesük a folyton változó szabályokat. Mára ötezernél is több jogsegélyt válaszoltunk meg a témában és körülbelül 40 közérthető útmutatót készítettünk el. Az elmúlt másfél évben több mint 3,5 milliószor kattintottak a honlapunkra, hogy elolvassák ezeket. A sok pozitív visszajelzést és a szakmai elismerést látva úgy érezzük, mindez megérte, mert valódi segítséget tudtunk nyújtani a rendkívüli helyzetben.

PRIDE

Ahogy minden évben, idén is részt vettünk a nyári Pride-fesztiválon. A TASZ munkatársai és önkéntesei amellest, hogy jelenlétükkel támogatták az LMBTQ-közösséget, jogi megfigyelőként biztosították, hogy mindenki biztonságban érezhesse magát és ingyenes jogsegélyt is nyújtottak a résztvevőknek a Civil-faluban, ahol többek között a homofób propaganda törvénnyel kapcsolatban is sokaknak adtak segítséget. 2021-ben megrendezték az első vidéki Pride-felvonulást is Pécsen. Mi is ott voltunk, hogy a felvonulás előtt a civil faluban bemutassuk a munkánkat a helyieknek, különösen azért, mert Pécsen nyílt az első regionális irodánk.

KÉPVISELJÜK A PEGASUS-ÜGYBEN MEGFIGYELTEKET

A júliusban kirobbant Pegasus-ügy joggal homályosított el minden más adatvédelmi jellegű témát az év hátralévő részében. A magyar Direkt36 újságírói és nemzetközi partnereik ugyanis egy 50.000 telefonszámot tartalmazó, kiszivárgott adatbázis alapján azt tárták fel, hogy autoriter rezsimek tömegesen figyelnek meg ellenzékiet, újságírókat, üzletembereket, és általában véve bárkit, aki tőlük független, kritikát fogalmazhat meg, és ezért veszélyt jelenthet a hatalmukra.

Mindehhez az izraeli **NSO Group Pegasus** nevű katonai kémsoftverét használják, amely észrevétlenül telepíthető és minden adat kinyerhető vele a célszemély telefonjáról: bekapcsolható a mikrofonja vagy a kamerája, amelyek innentől lehallgatókészülékként funkcionálnak, áttekinthető az összes fényképe, emailje, teljes közösségi médiás tevékenysége. A Pegasus-szal megcélzottak listáján 300 magyar telefonszám szerepelt: olyan magyar embereké, akiket nyilvánvalóan a magyar

kormány figyelt meg vagy szeretett volna megfigyelni, hiszen a kiberfegyvert csak államok vehetik meg, és mert semelyik másik államnak nem állhat észszerűen érdekében, hogy a kormány számára kellemetlen embereket tömegesen figyeljen.

Az ügy ismét ráirányította a figyelmet a magyarországi nemzetbiztonsági célú megfigyelések problémájára, amelynek a lényegét Pintér Sándor belügyminiszter is összefoglalta, amikor kijelentette, hogy

ma Magyarországon minden megfigyelés törvényesen zajlik. Ennek azonban sajnos nem az az oka, hogy a magyar szolgálatok teljes mértékben betartanak egy szigorú szabályrendszert – ellenkezőleg, a megfigyelés jogi keretei olyan tágak, hogy azok között szinte lehetetlen jogellenesen megfigyelni bárkit is.

A TASZ-nál régóta mindent megteszünk azért, hogy a megfigyelések jogi szabályozását az alapjogokat tiszteletben tartó irányba mozdítsuk el.

Már a Pegasus-ügy előtt is többeket képviseltünk perben, akikről jogosan feltételezhetjük, hogy politikailag motivált titkosszolgálati megfigyelés áldozatai lettek, bármilyen valós nemzetbiztonsági érdek fennállása nélkül. Most is így tettünk: többféle eljárást indítottunk a **Belügyminisztérium** alá tartozó

Alkotmányvédelmi Hivatallal (AH) és a **Külgazdasági és Külügyminisztérium** alá tartozó **Információs Hivatallal (IH)** szemben, hogy ezekre a visszaosságokra fény derüljön, és ügyfeleinknek igazságot szolgáltatassunk. Az eljárásokat miniszteri, parlamenti bizottsági szinten, az ombudsman, valamint a **NAIH** előtt indítottuk.

Ha ezekben az eljárásokban nem érünk el sikert, a strasbourgi **Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB)** elé visszük az ügyeket és újra kimondatjuk, hogy a titkosszolgálatok magyar szabályozásában nem érvényesül semmilyen, az érintettek számára rendelkezésre álló kontroll – vagyis a magyar szabályozás rendszerszinten sérti mindenki jogait, hiszen bárki válhat megfigyelés célpontjává.

Mivel a visszaéléseknek több nemzetközi vonatkozása is van – a kémprogramot izraeli cég gyártotta és Magyarországon élő uniós állampolgárt is megcéloltak vele – nemzetközi szinten is eljárásokat indítottunk az Európai Bizottság, az izraeli Legfőbb Ügyészség és az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt.

MEGVÉDJÜK AZ ÁLLAMPOLGÁROK MAGÁNSZFÉRÁJÁT

**Minden jogállam alapvető elve,
hogy az állam az állampolgár
számára átlátható, az állampolgár
privátszférája azonban az
államnak
– jogszerű indok nélkül –
átláthatatlan.**

A Pegasus-ügy mellett Magyarország idén sajnos több más területen is távolodott ettől az ideális helyzettől.

Január 1-jétől szinte a teljes államigazgatásban, március 1-jétől pedig az egészségügyben is bevezették a megbízhatósági vizsgálatokat, amelyek keretében a rendőrség belső elhárítása, a **Nemzeti Védelmi Szolgálat** elvileg szűrőpróbaszerűen vizsgálhatja az érintett dolgozókat, főként korrupcióra való hajlandóságukat – gyakorlatilag azonban titkosszolgálati eszközkészletet kapott dolgozók ezreinek a megfigyelésére, homályos célokból. Bár a korrupció elleni küzdelem nyilvánvalóan fontos cél, súlyosan aránytalan és jogsértő, hogy az **NVSZ** akár a munkaszerződések teljesítésének ellenőrzésére is telepíthet lehallgatókészüléket több ezer dolgozó irodájába. Az alkotmányellenes jogkorlátozás miatt panasszal fordultunk az **Alkotmánybírósághoz**.

Szintén 2021-es fejlemény, hogy szeptember 1-jétől törvény kötelezi a szállásadókat arra, hogy vendégeik bejelentkezésekor egy központi adatbázisba, a **Magyar Turisztikai Ügynökség** által biztosított tárhelyre továbbítsák a vendégek személyazonosító és egyes további személyes adatait. Magyarország, vagy az EGT tagállamok más állampolgárainak esetében az adatok a feltöltést követő év végéig szerepelnek az adatbázisban, de minden más külföldi esetében a megőrzési idő 5 év. A TASZ szerint egy ekkora, személyes adatokból álló adatbázis működtetésére nem

elégleges indok, hogy arra „valamikor szükség lehet” bűnüldözési és egyéb közérdekű célok védelmében.

A készletező adathalmazás

**minden
szállóvendéget
potenciális
bűnözőként
kezel,**

ami sérti az emberi méltóságukat. A rendőrség hozzáférését az adatbázishoz érdemben semmi sem korlátozza: a törvény nem állít fel kritériumokat arra vonatkozóan, hogy mikor megengedett az adatlekérés. Miközben pedig a törvény átláthatóvá teszi a vendégeket, a megfigyelés átláthatóságát nem garantálja. A törvény ugyanis nem várja el, hogy a rendszer naplózza a lefuttatott kereséseket, az esetleges találatokat.

A szabályozás a vendégek jogait és a szállásadók jogos érdekeit egyaránt sérti, ezért döntöttünk úgy, hogy fellépünk a készletező adatkezeléssel szemben. Adatvédelmi pert indítunk egy szállásadóval szemben, annak érdekében, hogy végül az Alkotmánybíróságon támadhassuk meg a jogsértő jogszabályt.

2021 SZÁMOKBAN

1500

alkalommal adtunk
telefonon jogsegélyt

2685

személynek adtunk
e-mailben jogsegélyt

a tavalyi évben összesen **204** folyamatban lévő ügyünk volt

közel **2000** magánszemélytől
67 032 078 forint támogatást kaptunk
EZ 32%-OS NÖVEKEDÉS 2020-HOZ KÉPEST

2866

-an ajánlották fel nekünk

személyi jövedelemadójuk 1% -át,

összesen **26 397 347** forintot kaptunk

EZ 12%-OS NÖVEKEDÉS 2020-HOZ KÉPEST

JOGSEGÉLY SZÁMOKBAN A JÁRVÁNY KEZDETE ÓTA

5000

koronavírussal kapcsolatos megkeresések

34

koronavírussal foglalkozó tájékoztató anyag és állásfoglalás

leglátogatottabb tájékoztatóoldalunk
(Határátlépés, be- és kiutazás) látogatóinak száma:

998 127

3 067 995

látogatások a koronavírussal foglalkozó oldalainkon

749

sajtómegjelenés

VELÜNK DOLGOZTAK 2021-BEN

Asbóth Márton

Aujeszky Nóra Ilona

Balázs M. Eszter

Benkő Flóra

Bognár Zoltán

Bodor Panna

Boros Ilona

Brumecz Viktória

Dánielné Tóth Beáta

Dojcsák Dalma

Döbrentey Dániel

Fernezelyi Borbála

Harmat Gabriella

Hegyi Szabolcs

Hüttl Tivadar

Jovánovics Eszter

Kapronczay Stefánia

Kaputa Júlia

Kardos Tamás

Kertész Anna

Környei Kristóf

Kunos Zsuzsanna

Lebedi Réka Dóra

Landgraf Erna

Márffy Anna

Mráz Attila

Nagy Petra Júlia

Nagyné Gere Zsófia

Pásztor Emese

Pivarnyik Balázs

Remport Ádám

Rubi Anna

Szabó Attila

Szabó Máté

Takács Ádám

Tasnádi Kata

Tóth Joli

Várkonyi Réka

Velényi Réka

Vissy Beatrix

Zeller Judit

Zsugyó Virág

ÜGYVÉDEK

Nehéz-Posony Kata

Nónay Gábor

Szegedi Zsolt

Pető Márk

Baltay Levente

Traj Patrícia

Simon Ágota

Mészáros Milán

Kovács Eszter

Deák Dávid

Váci Tímea

Zempléni Kinga

Bodrogi Bea

Csúri Gábor

Kollarics Flóra

Gaál Nóra

Herke Csongor

Molnár Noémi Fanni

Sziklai Tamás

ELNÖKSÉG

Hammer Ferenc

Kóczé Angéla

Zajkás Gergely

Földes Ádám

Hidvégi Fanny

FELÜGYELŐ BIZOTTSÁG

Király Júlia

Igaz Kati

Nagy Márta

